…ОРНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 161 (12065)
1969 оной
июлиин 12,
суббото

Сэн 2 мүнгэн

…эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

СССР-эй Верховно Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар палатануудай комиссинуудта

СССР-эй Верховно Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй комиссинуудай хамтын заседани Кремльдэ июлиин 10-да болобо.

Заседани дээрэ М. А. Суслов — гадаадын хэрэгүүдэй талаар Союзай Соведэй комиссиин түрүүлэгшэ; Б. Н. Пономарёв — гадаадын хэрэгүүдэй талаар Национальностьнуудай Соведэй комиссиин түрүүлэгшэ, Верховно Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй комиссинуудай гэшүүд байлсаба.

СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй зургаадахи сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр депутат А. А. Громыкын «Уласхоорондын байдал ба Советскэ Союзай гадаадын политикын асуудалнууд» гэһэн элидхэлээр хэгдэһэн дурадхалнуудые комисси зүбшэн хэлсээ.

Хэлсэгдэһэн асуудалаар зохихо тогтоолой проект СССР-эй Верховно Соведтэ оруулха гэһэн шиидхэбэри комисси баталан абаа.

НАЙРАМДАЛАЙ БА СОЦИАЛИЗМЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛЭЙ АГУУЕХЭ ХҮСЭН

СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй зургаадахи сесси

…Эхэ ороной түүхын ба …тэй бүхы хүн түрэлтэ…нагта үдэр — Комму…ба Совет гүрэнние бай… Владимир Ильич Ленин…эр 100 жэлэй ойе баяр …айгаар тэмдэглэхые дэл…нууд бэлдэжэ байна. Ма…й ажалшад энэ үдэрые …гүрэтэйгөөр угтахын тү…нис байгуулалтын агуу…нүүдые бодото дээрэнь …н түлөө үсэд шангаар… байна.

…ческэ түйлай ехэ дэбжэл…он байдалда орон дотор…унис болон хүдэлмэришэ…нуудай уласхоорондын …дүнгүүдые, КПСС-эй …69 оной июниин Плену…хэбэринүүдые зүбшэн …угаргагдэнэ. Дэлхэйн хүдэлөөе бэхижүүлгэдэ зорюулагдаһан уласхоорондын хуралдаан дээрэ баталан абтаһан документнүүдые, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой политическэ лини ба бодото ажал ябуулгые, зүблөөн дээрэ манай партиин хэһэн ажалыень совет хүнүүд гүйсэд дүүрэнээр һайшаан дэмжэнэ.

Москвада, Кремлиин Ехэ ордон соо СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй зургаадахи сесси июлиин 10-да нээгдэбэ. Бүхы оронойнгоо аша туһада зорюулагдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ, гүрэн түрын тон шухала удха шанартай хуулинуудые баталан абахын тула депутадууд эндэ сугларанхай.

Үдэрэй 12 часта Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани нээгдээ.

Зал соо олон тоото айлшад — ниислэл хотын ба областиин ажалшадай түлөөлэгшэд байлсаба. Ложонуудта хариин гүрэнүүдэй дипломадууд, совет болон хилын саанаһаа ерэһэн корреспондентнүүд һууна.

Президиумдэ нүхэд **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, П. М. Машеров, И.П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Д. Ф. Устинов, В. В. Шербицкий, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарёв, М. С. Соломенцев** гэгшэдэй гаража ерэхэдэ, эндэ сугларагшад хани халуунаар угтаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ депутат **Ю. И. Палецкис** түрүүлэгшээр һууба.

Заседанида байлсаһан СССР-эй Верховно Соведэй айлшад — сугланай түрүүлэгшэ Марсель Марито Мбуа гэгшээр толгойлогдоһон Камерунай Федеративна Республикын федеральна национальна сугланай делегацие, сенадай түрүүлэгшэ Марио С. Вивас гэгшээр толгойлогдоһон Колумби Республикын конгрессэй делегацие сессидэ хабаадагшад амаршалба.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай даалгабаряар Украинын ССР-һээ үгэ хэлэһэн депутат **П. Е. Шелестын** дурадхалаар СССР-эй Верховно Совет СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшоор Украинын ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ — депутат **А. П. Ляшкое** һунгаба. Энээнтэй дашарамдуулан, Союзай Совет депутат А. П. Ляшкое промышленность, транспорт ба хэлхеэ холбооной талаар Союзай Соведэй комиссиин түрүүлэгшын уялгаһаа сүлөөлөөд, тус комиссиин түрүүлэгшээр депутат **Г. И. Ващенкые** һунгаба.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр депутат А. А. Громыко «Уласхоорондын байдал ба Советскэ Союзай гадаадын политикын асуудалнууд» гэһэн элидхэл хэбэ.

* * *

Июлиин 10-да Кремлиин Ехэ ордон соо Союзай Соведэй түрүүлэгшэ депутат И. В. Спиридоновой түрүүлэлгэтэйгээр СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сессиин Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтын хоёрдохи заседани болоо.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр депутат А. А. Громыкын «Советскэ Союзай уласхоорондын байдал ба гадаадын политикын асуудалнууд» гэһэн элидхэлые депутадууд зүбшэн хэлсэжэ эхилээ. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **А. М. Школьников**, Украинын компартиин ЦК-гай секретарь **Ф. Д. Овчаренко**, СССР-эй Наукануудай Академиин президент **М. В. Келдыш**, КПСС-эй Ленинградай горкомой нэгэдэхи секретарь **Г. И. Попов**, СССР-эй уран зохёолшодой Союзай правлениин секретарь **Н. С. Тихонов**, Москвагай «Серп и молот» гэжэ металлургическа заводой булад хайлуулагша **В. В. Клюев**, Белоруссиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **С. О. Притыцкий**, Литвагай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **А. Ю. Снечкус**, совет эхэнэрнүүдэй комитедэй президиумэй түрүүлэгшэ **В. В. Николаева-Терешкова**, КПСС-эй Уфагай горкомой нэгэдэхи секретарь **М. З. Шакиров**, ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Е. М. Тяжельников** гэгшэд үгэ хэлээ.

Энээгээр заседаниин хүдэлмэри дүүрэə. Июлиин 11-дэ сесси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ.

(ТАСС).

…АСХООРОНДЫН БАЙДАЛ БА СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГАДААДЫН ПОЛИТИКА ТУХАЙ АСУУДАЛНУУД

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр депутат А. А. ГРОМЫКЫН элидхэлһээ

…партн, Советскэ правитель…СР-эй Верховно Совет улас…н байдалда, гадаадын поли…суудалнуудта хододоо тон …рал хандуулдаг юм гээд …мыко хэлэбэ. Энэньшье ойл…об даа. Юуб гэхэдэ, гадаа…нүхэсэлнүүд манай орондо …обшество байгуулгын аса…орилгонуудые шиидхэлгэдэ …сэхэ үзүүлжэ байдаг ха юм. …шэ һарада Москвада боло…унис ба хүдэлмэришэнэй …ай уласхоорондын зүблөөн …С-эй ЦК-гай Генеральна … нүхэр Л. И. Брежневэй …үгэ соо дэлхэй дээрэхи му…йдал ба энээнтэй дашарам…аража байһан зорилгонууд …ор шанжэлэгдэһэн байна. …дүнгүүд, тэндэ абтаһан …нууд уласхоорондын комму…дэлмэришэнэй хүдэлөөнэй …үн юрэнхы түүхэдэ эли …һан боложо орохо байна. … гэхэдэ, эрхэ сүлөөгэй тү…даанхай байдалай түлөө, эб …ай түлөө арадуудай хэдэг …тэдэнэр шэнэ шухала шата …роно.

…н дээрэ КПСС-эй делегациин …ал ябуулгые, КПСС-эй ЦК…иин Пленумэй тогтоол дотор … эдэбхитэдэй, ажалшадай …уд дээрэ үндэрөөр сэгнэһэн …ол В. И. Ленинэй заяаһан …ска интернационализмын, … хани барисаанай жама …манай арадай үргэн дэмжэл…тэнэ гэжэ гэршэлнэ. Эдэ …онууд Совет гүрэнэй гадаа…тическэ бүхы ажал ябуул…бтэрэнхэй. Мүнөө үе сагта …адаадын политикын гол шэг… зорилгонууд КПСС-эй XXIII … шиидхэбэринүүдээр тодор…хой юм.

…эй гадаадын политика бол…ализм, коммунизм бодхоохын …хоорондын зохид һайн эрхэ …бусад социалис оронуудтай …а байгуулха гэһэн уг зорил…й гээд элидхэлшэ үгэеэ үр…лянэ. Тэрэ хадаа социалис …й нэгэдэл болон жагсаалые. …хани барисаае бэхижүүлхэ …урдаа табина. Национальна …тын хүдэлөөнүүдые дэмжэл…жэжэ байһан залуу гүрэ…бүхы талын хани харилсаа…и хэрэгтэ тэрэ шэглүүлэгдэн…вет гадаадын политика нии…үүлалтаһаа дулдыдангүйгөөр …эй амгалан ёһоор зэргэ ор…ха жама ёһые шууд сэхээр …, хүн түрэлтэниие дэлхэйн …йһаа абархые оролдоно.

…дээрэһээ дэлхэйн томо орон …ласхоорондын үргэн ехэ хол…саа байгуулһан Советскэ …ай аюулгүй байдалые, тэрэ…анай ханинарай аюулгүй бай…баатай үйлэ хэрэгүүдтэ, хо…аань, хамаагүйгөөр хандажа …ый юм гээд нүхэр Громыко … тэмдэглэбэ. Совет арадай …рюусалгатай байһан ушар, …нтернациональна уялга бол…т гүрэнэй үндэр дээдын нэрэ … түгэс хүсэндэ түшэглэн, эб …алые тогтоохо, бэхижүүлхэ …эб найрамдалда аюул то…жа байһан политикада, улас…ын байдалые хурсадуулагша …түримхэй добтолгын полити…энэ политикын зүгһөө амга…алда аюулай тохёолдоһон га…рюу үгэхэ хэрэгтэ ашагтай…а хэжэ байхые уялгална.

…айн хэрэгүүдтэ манай ороной … байһан нүлөөн жэл бүри, …шье гэжэ хэлэхээр. хэлбэ…гөөр ургажа байна. Советскэ …аха дүү социалис оронуудтай …гэдэ ябана. Тэдэнэй гадаадын …а манай гадаадын политикын …жэтэй юм, мүн нэгэн адли …нотой юм. Мүнөө уласхооронын байдал дээрэ социалис гүрэнүүдэй хани харилсаан түйлай ехэ хүсэн болонхой. Ехэ нүлөөтэй, түгэс хүсэтэй энэ хани нүхэсэлэй багаханшье хүдэлөөн, дайн сэрэг ба эб найрамдалай асуудалнуудаар тэрэнэй хэлэһэн үгэшье үргэн олониитын дунда хүндэтэйгөөр хүлеэгдэн абтадаг.

Социалис хани харилсаанда ородог оронууд дэлхэйн шэнэ дай һүжэрөөлгэдэ эсэргүү хүсэн түгэс хаалта болодог юм. Хэрбээ социалис гүрэнүүдэй нэрэ хүндэтэй байгаагүй һаань, бүхы арадуудай — ехэ, багагүй — эрхэ сүлөөе хамгаалгада, тэдэнэй бэеэ даанхай байдалые хамгаалгада зорюулагдаһан ажал ябуулга хээгүй һаань, Ази, Африка болон дэлхэйн бусад түби газарнуудта ганса бэшэ орон империализмын хүнэһэн болохо һэн. Энээниие эдэ оронуудай олонхинь өөһэдөө мэдэрдэг юм.

Хани барисаатай гүрэнүүдэй өөһэдынь хоорондохи харилсаанууд — тэдэнэй ниитын байгуулалтада үндэһэлһэн шэнэ түхэлэй харилсаанууд мүн. Хани харилсаата оронууд партийна, гүрэнэй, ниитын байгуулалтын — бүхы талын һалбаринуудаар дүй дүршэлөө андалдан абалсадаг, тэрэнээ баяжуулдаг, хүгжөөдэг юм.

Интернациональна һаналаа нэгэдэлгэ, социалис оронуудай нягта союз — энэ хадаа эб найрамдалай ба социализмын түлөө тэмсэлэй түйлай ехэ хүсэн мүн. Энэ хүсэнэй эшэ үндэһэнүүдэй нэгэн гэбэл, хамтын дүршэл мүн болоно. Энэ дүршэл хадаа манай партиин, ороной хүтэлбэриин ба аха дүү бусад партинууд болон оронуудай хүтэлбэриин хоорондоо саг үргэлжэ хани харилсаатай байһанай үрэ дүн мүн.

Варшавын Договорто ородог оронууд энэ хани харилсаанда онсо шухала үүргэ дүүргэдэг гээд элидхэлшэ хэлэнэ. Варшавын договорой эмхидэл хадаа баруунай томо гүрэнүүдэй сэрэгэй бүлэглэлнүүдые, нэн түрүүн ээрхэг түримхэй Хойто-Атлантическа бүлэглэлые, байгуулгада манай үгэһэн харюу мүн байгаа гээд тэрэ хэлэбэ. Ажал ябуулгаяа улам бүри нарижуулан һайжаруулжа байдаг бэеэ хамгаалха энэ эмхидэлые байгуулхадаа, Варшавын договорто хабаададаг гүрэнүүд зүб юумэ хээ гэжэ дүршэл харуулна. Варшавын договорто хабаададаг гүрэнүүдэй бэеэ хамгаалха сэрэгэй механизмые бэхижүүлгэдэ Политическэ консультативна комитедэй энэ оной мартда Будапештдэ абтаһан шиидхэбэри шухала шата болоо һэн. Варшавын договорой эмхидхэлэй ургажа байгаа түгэс хүсэн Европын эб найрамдал ба аюулгүй байдалда аиба хэнэ. Энэ эмхидэл болбол социализмын оронуудай аюулгүй байдалда, эдэ оронуудта социализмын түйлаһан түйлалтануудта хэзээдэшье, хэндэшье гарыень хүргүүлхэгүй гэжэ энээндэ хабаатай бүхы хүнүүд мэдэг.

Социалис хани барисаанай оронуудай хоорондо гансахан политическэ харилсаанууд улам бүри бэхижэнэ бэшэ гээд элидхэлшэ үргэлжэлүүлнэ. Тэрэшэлэн экономическа харилсаануудшье бүри баян, олон янзын боложо байна. Энээнтэй дашарамдуулан экономическа харилсаң туһалалсалгын Соведэй һаяхан болоһон сессиин шиидхэбэринүүдэй удха шанарые онсолон тэмдэглэхэ шухала. Эдэ шиидхэбэринүүд СЭВ-тэ хабаададаг гүрэнүүдэй экономическа хани харилсаануудые шэнэ шатада гаргана.

Гүрэнүүдэй социалис хани харилсаан — энэ хадаа гансал тэрээндэ ородог оронуудай арадуудай түүхэтэ түйлалта бэшэ, харин бүхы дэлхэйн ажалшадай түйлалта мүн гээшэ. Эб найрамдалай, социализмын түлөө тэмсэлдэ энэ хани харилсаае бэхижүүлхэһээ шухала зорилго мүнөө байхагүй. КПСС, Советскэ правительство энэ хани харилсаае саашадань бэхижүүлхэ талаар союзническа ба интернациональна уялгаяа дүүргэхын түлөө саашадаашье бүхы хүсөөрөө оролдохо юм.

Манай парти, правительство Польшын Арадай Республикатай, Чехословакиин Социалис Республикатай, Германиин Демократическа Республикатай, Болгариин Арадай Республикатай, Венгриин Арадай Республикатай, Румыниин Социалис Республикатай, Монголой Арадай Республикатай, Корейн Арадай-Демократическа Республикатай, Вьетнамай Демократическа Республикатай, харилсаануудаа, аха дүү ёһоной хани барисаагаа бэхижүүлхын тула бүхы хүсөөрөө оролдохо. Эдэ социалис оронуудай бүлэдэ холын аад, дүтын орон — Куба оролсоно.. Хашалта болон һүйдхэлтэ ябуулгануудта эсэргүүсэжэ шадахынь тула Кубын Республикада, тэрэнэй арадта туһалха гэжэ Советскэ Союз бүхы хүсөөрөө оролдоно.

Советскэ Союз болбол харилсаануудай заримдаа адли бэшээр тогтодогшье һаань, Социалис Югославитай харилсаа хүгжөөхэ хэрэгые ехэ удха шанартай дээрэ тоолодог юм. СССР-эй ба Югославиин арадуудай социализмын уг зорилгодо этигэжэ байһан, холбоо барисаагаа үргэдхэлгэдэ хоюулаа эрмэлзэдэг байһан ушар совет-югославска харилсаануудые саашадань хүгжөөхэ эрхэ нүхэсэл байгуулна гэжэ бидэнэр батаар этигэнэбди, тиихэ гэжэ бидэнэр оролдоношьебди.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ зуураа, Советскэ Союз болбол дэлхэйн шэнэ дай һүжэрөөхэ аюулда бусад гүрэнүүдэй анхаралые саг үргэлжэ хандуулжа байдаг. Энэ аюулда эсэргүү тэмсэлэй, уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлэй зорилго хурсаар табигдана.

Советскэ Союз хадаа ээрхэг түримхэй, эзэмдэлгын дайе хододоо буруушаадаг, мүнөөшье буруушаана. Ээрхэг түримхэй добтолгодо дайрагдаһан оронууд тэрэнэй зүгһөө хододоо дэмжэлгэ абадаг, саашадаашье дэмжэгдэжэ байха.

Вьетнам арадта эсэргүү дайе США үнгэрһэн табан жэлэй туршада хэжэ байна. Урда Вьетнамда хахад миллион армитайгаар добтолон оронхой. Вьетнам тушаа Женевэдэхи уласхоорондын хэлсээнүүдые бүдүүлигээр эбдээд, тэдэнэр ээрхэг түримхэй дай хэгшээд болонхой. Вьетнамдахи дайн — энэ хадаа Америкын Холбоото Штадуудай зүгһөө хэгдэһэн эзэмдэхэ зорилготой дайн гээшэ. Энэ дайн хадаа эрхэ сүлөөтэйгөөр ажаһууха, өөрынгөө бодолоор дотоодынгоо хэрэг эрхилхэ гэһэн арадта эсэргүү дайн гээшэ.

Вьетнамай Демократическа Республика, Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын национальна фронт—мүнөө Урда Вьетнамай Республикын саг зуурын революционно правительство Вьетнамай асуудалые политическэ талаар гуримшуулха бэлэн байһанаа нэгэнтэ бэшэ харуулһан, иимэ зорилготойгоор тодорхой дурадхалнуудые оруулдаг һэн. Мүнөө Парижда хэлсээнэй болохо үедэ тэдэнэр зохихо дурадхалнуудые оруулаад байна. США-да зүб тобшололнуудые түргөөр хэжэ, Вьетнамдахи дайе болюулха гэжэ, тэрэнэй газар дээрэһээ Америкын бүхы сэрэгүүдые гаргаха гэжэ мэдэрэгдээ һаа һайн байгаа, тэрэ тоодо США-да өөһэдтэньшье һайн байха бэлэй.

Советскэ Союз үнэн зүб тэмсэлдэнь аха дүү вьетнам арадта туһаламжа хүргэнэ. Туһаламжа хүргэхэдөө тэрэ хадаа пролетарска интернационализмын ленинскэ жама ёһонуудые хүтэлбэри болгоно.

Вьетнамдахи дайе болюулха, Вьетнамай асуудалые политическэ талаарнь гуримшуулха ябадал уласхоорондын бүхы байдалые нилээдгүйгөөр һайжаруулха бэлэй. Энэ хадаа бүхы арадуудай, бүхы гүрэнүүдэй аша туһада таарамжатай һэн гээд элидхэлшэ онсолон тэмдэглэнэ.

Дүтын Зүүн зүгэй районой байдал тухай хэлэхэдээ, араб гүрэнүүдэй—ОАР, Сири ба Иорданиин газарые Израиль эзэмдээд, үшөө сүлөөлөөгүй байна. Энэ хадаа эндэхи гол аюул болоно гээд элидхэлшэ заана. Сэрэгэй талаар хүсэтэйбди гэжэ Израилиин найдахань ахир ухаан болоно. Эзэмдэһэн газарһаа Израилиин сэрэгүүдые гаргажа, Дүтын Зүүн зүгэй бүхы гүрэнүүдэй, тэрэ тоодо Израилиин, национальна бэеэ даанхай байха эрхые нэгэн доро мэдэрээд, бата бэхи эб найрамдал байгуулха гээшэ асуудал шиидхэлгын эгээл найдамтай зам мүн. Энээниие бүхы араб оронууд хүсэнэ. Энээниие Советскэ Союз, Варшавын договорто ородог манай союзнигууд хүсэнэ, энээниие дэлхэйн бусад олон гүрэнүүд хүсэнэ.

Мүнөө үедэ хабаатай правительствануудай, тэрэ тоодо томо оронуудай,—Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын гэшүүдэй—СССР, США, Франци, Англиин—хоорондо Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулха замууд тухай һанамжанууд андалдагдаа. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые энэ хэбээрнь орхихо гээшэ аюултай гэжэ тоологдоно. Араб тала энэ райондо амгалан байдал хангаха, эндэхи байдалые гуримшуулхаар бэлэн байһанаа мэдүүлнэ. Харин Израиль энэ гуримшуулгада зорюулагдаһан ямаршье дурадхалнуудые буруушаана. Дүтын Зүүн зүгтэхи оршон байдалые гуримшуулха хэрэгые хойшолуулха ябадал политическэ, мүн экономическа хохидол ушаруулна гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Хүсэ хэрэглэжэ бусад оронуудай газарые эзэлхэ, ООН-ой Уставые, Аюулгүйн Соведэй зохихо шиидхэбэринүүдые эбдэжэ, газар эзэмдэхэ ябадалые ушаруулха хэрэггүй.

Советскэ правительство Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые политическэ талаар гуримшуулха ябадалда туһа хүргэхэ зорилготойгоор шухала эдэбхи үүсхэл гаргажа, дурадхалнуудые оруулһан байна. Эдэ дурадхалнууд, тэрэ тоодо эгээн һүүлшын сагта табигдаһан дурадхалнууд, энэ райондо амгалан байдал байгуулхын тула арга замуудые бэдэрэлгэдэ зохихо үүргэ дүүргэжэ байна. США-гай политикада Израиль түшэглэнэ. Тиимэһээ США-гай правительство энэ асуудал тушаа холын хараата аша туһые хүтэлбэри болгон, зохихо хэмжээ абахыень бидэнэр хүсэнэбди.

Советскэ Союзай гадаадын политикада Европын хэрэгүүд ехэ ба шухала һуури эзэлдэг юм гээд нүхэр Громыко үгэеэ үргэлжэлүүлнэ. Советскэ Союзай аюулгүй байдал ниитэ Европын аюулгүй байдалһаа таһаршагүй юм. Энэ райондо совет гадаадын политикын гол зорилгонууд ямар бэ? Тэдэ зорилгонууд КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдээр тодорхойлогдонхой гэбэл: түгшүүритэ байдалые һуларуулхын түлөө тэмсэл, ээрхэг түримхэй, үһөөгөө абаха гэдэг империалис бүлэглэлнүүдэй дай үүдхэдэг политикада эрид шууд сохилто үгэхэ, Европодохи аюулгүй байдалые бэхижүүлхын түлөө, Европын бүхы гүрэнүүдэй амгалан, бэе бэедээ ашатай туһатай харилсаа тогтоохын түлөө тэмсэл мүн болоно.

Дэлхэйн хоёрдохи дайн Европын политическэ ба социальна картые үндэһөөрнь хубилгаа. Хорин жэлэй саада тээ немец ажалшадай түрүүшын гүрэн—Германиин Демократическа Республикын мүндэлһэн ушар түүхын удха шанартай үйлэ хэрэг болоо. Эндэ Потсдамай ба союзнигуудай бусад хэлсээнүүдэй шухала дүримүүд ба жама ёһонууд бүрин бэелүүлэгдээ. Эдээнэй уг удхань гэбэл, Германиин милитаризмые, нацизмые үндэһөөрнь үгы хэхэ, Германиин ээрхэг түримхэй добтолгын аюулые ушаруулхагүй гэһэн юм.

Манай арад социалис байгуулалтада ГДР-эй түйлаһан ехэ амжалтануудые ехэ ханангяар тэмдэглэнэ. Республикын уласхоорондын нэрэ хүндэ хэлбэришэгүйгөөр ургана. Һүүлэй сагта тэрээнтэй хэдэ хэдэн шэнэ гүрэнүүд дипломатическа харилсаа байгуулаа. Тиигэжэ бүхы немецүүдые түлөөлхэ Бонной тэнэг һэдэлгые буруушааба гээшэ. Эдэ үдэрнүүдтэ Советскэ Союзда Германиин Демократическа Республикын партийно-правительственна делегаци айлшалжа байна. Манай арад немец айлшадые аха дүү ёһоор, халуунаар угтана. Энэ айлшалга СССР ба ГДР хоёрой хоорондохи хани барисаа болон эбдэршэгүй союзые саашадань бэхижүүлгэдэ алба хэхэ гэжэ бидэнэр батаар этигэнэбди.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнһаа уламжалан энэ түбиин хэдэ хэдэн гүрэнүүд дайнай урда тээхиһээ ондоо хилэнүүдтэй болонхой гээд мүнөө европеец бүхэн мэдэхэ гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Эдэ үнэн зүб хилэнүүд, тэрэ тоодо Одер-Нейсе мүрэнөөр гарадаг хилэ, Германиин хоёр гүрэнэй хоорондохи хилэ, Европодохи аюулгүй байдалай шухала найдабари болоно. Европын гүрэнүүдэй мүнөөнэй хилэнүүд хубилашагүй, эдэнь асари ехэ дайнай гал дүлэн сөөгуур бүрилдэһэн байна, бүхэли гүрэнүүд ба арадуудые үгы хэхэ зорилго табиһан ээрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү тэмсэлэй үрэ дүн болоно.

Мүнөөнэй хилэнүүдэй хубилашагүй бата байһан ушар — Европодо хабаатай шухалын шухала асуудалнуудай нэгэн болоно. Энэ асуудалда гүрэнүүдэй, илангаяа ехэ гүрэнүүдэй, ямараар харюусаһанһаань амгалан тайбан байха гү, али дайн дажарай болохо ябадал дулдыдаха. Манай орон тухай хэлэбэл, энэ асуудалда харюусахадаа түбиин зүүн гү, али баруун тээхи, хойто гү, али урда зүгтэхи гүрэнүүдэй хилэнүүд хубилгагдашагүй бата, тиимэһээ энээниие ямаршье хүсэн хубилгажа шадахагүй гэжэ шууд мэдүүлнэбди. Варшавска договорой талаар манай союзнигууд Европын хилэнүүд тухай асуудалаар иимэл хараа бодол баримталдаг.

Германска милитаризм ба нацизмые һэргээхэ һэдэлгэнүүдые дайнай хойтохи түрүүшын жэлнүүдтэшье, мүн мүнөөшье совет арад анхаралтайгаар адаглан хаража байдаг. Нацизм ба милитаризмые үндэһөөрнь үгы хэхэ гэһэн эрилтэ Потсдамска хэлсээн табина, тэдээнтэй тэмсэхэ гээшэ манай ороной гадаадын политикын талаар гаргагдадаг оролдолго хүсэлэлгын гол шэглэлнүүдэй нэгэн болоно.

Дайнай урда тээхи Германиин ба мүнөөнэй Федеративна республикын хоорондоо зарим талаараа адлирхуу байһые хэрэгсээгээгүй һаа, эдэнэй политика ба суртал бодолдохи зарим тэды адлирхуу үзэгдэлнүүдые ажаглаагүй һаа, бодото ушарые обёорхогүй байгаабди гэжэ нүхэр Громыко үргэлжэлүүлэн хэлэбэ. Нацистнуудай ходо ходо сугларадаг, литература, һургуулиин учебнигүүдые олон хэһэгээр хэблэн гаргадаг ябадал—эдэ бүгэдэнь үһөө нэхэлгын үзэл бодолтой үетэниие, мүн алалсаан хюдалсаанда алба хэхээр бэлэн үетэниие хүмүүжүүлхэ гэһэн зорилготой байна.

Советскэ Союзтай харилсаагаа бусад гүрэнүүдэйхиһээ дутуугүйгөөр хүгжөөхэ арга боломжо Германиин Федеративна Республикада бии гэжэ Советскэ Союз нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэһэн байха. Манай харилсаанда хубилалта боложо болохо, эб найрамдалай замаар ФРГ-гэй дабшаха һаань, тиимэ хубилалтын болохые хүсэхэ һэн байнабди. Энэнэй тула юун хэрэгтэйб гэхэдэ, дайнда булигдаһанай түлөө үһөө нэхэхэ гэдэг түсэбүүдһээ арсабал, бусад гүрэнүүдтэй, тэрэ тоодо Советскэ Союзтай, амгалан ёһоор харилсабал, саашадаа экономическа ба техническэ хүгжэлтэ түйлаха бага бэшэ арга боломжын ФРГ-дэ бии байһые ойлгохонь шухала.

Баруун Берлиндэхи байдал тухай хэлэхэ зуураа, нүхэр Громыко иигэжэ тэмдэглэбэ: Баруун Берлиндэ ФРГ-гэй зүгһөө хуули бусаар шунахайран халдадаг ябадал, энэ хотын территорие ГДР-тэ, Советскэ Союзда бусад социалис оронуудта харша зорилгонуудтаа хэрэглэхэ гэдэг һэдэлгэнүүд Европын энэ нютагтахи зүришэлдөөнүүдэй шалтагаан нүхэсэл болоно. Баруун Берлин тушаа Советскэ Союзайшье, ГДР-эйшье баримталдаг политикын хараа шугам эли тодо. Энэ хотын хүн зон, тэрэнэй засагаархид Баруун Берлинэй политическэ бэеэ дааһан газар болгожо, тэрэнэй һаад түбэгүй оршон байлга хангахаар хүдэлмэрилхэ бүхы арга боломжотой байхыень хүсэнэбди. Гэхэ зуура, манай ашаг туһын, манай союзнигай—ГДР-эй хуулита ашаг туһын хохидолдо оролго, Баруун Берлинэй онсо гурим байдалай эбдэгдэхэ ябадал тохёолдуулжа болохогүй.

Советскэ Союз Европодохи аюулгүй байдал батадхаха оролдолго гаргахадаа, аюулгүй байдал хамтааран хангаха гурим Европодохи аюулгүй байдал бэхижүүлгын эгээн үрэтэй һайн зам болохо байһыень үндэһэн болгоно гэжэ нүхэр Громыко хэлэбэ. Эб эетэ харилсаа холбооной үндэһөөр Европын оронуудай хоорондын харилсаа эмхидхэхэ эрмэлзэл хадаа Европодохи аюулгүй байдалай асуудалнуудаар Советскэ Союзай баримталдаг хараа бодолой эшэ үндэһэн болодог байгаа, болоношье.

Европодо аюулгүй байдал хангаха хэмжээнүүдэй үргэн ехэ программа хараалһан Бухарестын мэдээжэ декларацие Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүд дурадхаа һэн. Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Карлова-Варадахи конференци Европодо аюулгүй байдал хангахын түлөө тэмсэлэй эдэбхиие улам бадаруулха хэрэгтэ ехэ удха шанартай байгаа. Аюулгүй байдал хангаха асуудалнуудаар бүхы Европын зүблөө зарлаха гэжэ Европын бүхы оронуудта Варшавска договорой гүрэнүүдэй хандаһан хандалга ехэ һонирхол үүсхээ һэн. Иимэ хандалга байгша оной март һара соо Будапешт хотодо баталан абтаһан юм.

Зохихо правительствануудай хоорондоо консультаци хэһэнэй үндэһөөр зүблөө зарлаха бэлэдхэл хэжэ эхилхэ, зүблөө зарлалгатай холбоотой асуудалнуудые зүбшэхын тула зохихо шатадань уулзалга хэхэ дурадхалтайгаар хамаатай бүхы гүрэнүүдтэ хандажа, Финляндиин правительствын һайн үүсхэл гаргаһандань хананги байһанаа Советскэ правительство элирхэйлнэ.

Европын зүүн ба баруун зүгэй гүрэнүүдэй хамтын оролдолго хүсэлэлгээр, бүхы түбиин ажана байдалда шухала энергетикын, транспортын, элүүрые хамгаалгын асуудалнуудаар ехэ ехэ проектнүүдые бэелүүлхэ шухала гэжэ Советскэ Союз тоолодог байна. Экономическа ба научно-техническэ үргэн харилсаа холбоон, алишье талада ашагтай худалдаа наймаа һаад хүшөөлэлтэгүйгөөр эмхидхэлгэ, соёлой харилсаа холбоон хадаа политическэ харилсаа холбооной шухала үндэһэ һуури боложо шадаха, болохо ёһотойшье.

Европодохи манай байдал бүхы дээрээ бата найдамтай байна гэжэ нүхэр Громыко мэдүүлбэ. Социализмын түйлалтанууд, Советскэ Союзай ба манай союзнигуудай сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдал хангагданхай.

Энэнэй урда тээшье, мүнөөшье Европодо, мүн ондоо тээгүүр хэндэшье аюул тохёолдуулдаггүй байгаабди, тохёолдуулнагүйбди. Манай арми фашис түримхэйшүүлые бута сохин намнаад, Европын түбтэ дайн байлдаа бэшэ, харин амгалан байдал хангаа.

Ракетно-ядерна зэбсэгһээ сүлөө зоно Дундада далайн райондо бии болгобол, Европын, мүн Африка түбиин Дүтын ба Дундада Зүүн зүгэй аюулгүй байдалда шухала байха һэн гэжэ Советскэ Союз тоолоһоор.

Элидхэлшэ саашадаа Совет орон Хитад хоёрой хоорондын харилсаан тушаа тогтон хэлээ. Революциин илаһан ба арадай засагта Хитад ороной эмхидхэгдэн байгуулагдаһан түрүүшын жэлнүүдтэ оронуудаймнай хоорондо тогтон бүрилдэһэн харилсаануудые задаргахын тула элдэб бүхы юумэ КНР-эй хүтэлбэрилэгшэд хээ. Советскэ Союзай, бусад социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай ажал ябуулгые, эб найрамдалта гадаадын политикыень гүжэрдэн муушалхын тула Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй мүнөө хэжэ байгаашадал адли иимэ муу муухай, иимэ олон янзын аргануудые манай эгээл хорото дайсадшье хэрэглээгүй юм.

Гүрэнүүдэй буу зэбсэгүүдые хуряалгаха, ядерна зэбсэг усадхаха зорилготой манай политикые Хитадай хүтэлбэрилэгшэд олон жэлэй туршада муушалжа байнхай. Энэ политикыемнай империалистнуудай буруушаадагынь элитэ. Буу зэбсэгүүдые илангаяа ядерна зэбсэг хуряаха тухай ямаршье хэлсээн мэхэ гохо гээшэ, Хитад орон тэрээниие яашье зүбшөөхэгүй, эдэ асуудалнуудаар хэлсээ хэхэеэ столдо һуухагүй гэжэ тэдэнэр мэдүүлдэг байна. КНР-эй хүтэлбэрилэгшэд манай политикые, коммунис общество байгуулха программыемнай элдэб эсээр муушална.

Хитадай Коммунис партиин һаяшаг болоһон IX съезд социалис хани нэгэдэлдэ харша хараа бодолые эсэлэн баталһан байна. Мүнөө империализм бэшэ, харин социалис оронуудые, түбхын түрүүн дэлхэйн империализмда эсэргүү эгээл хүсэтэй хэрэм болоһон Советскэ Союзые Хитадай гол дайсан гэжэ тэдэнэр тоолоно.

Хитадай гадаадын политикан пролетарскэ интернационализмтай холбоогоо таһалаад, ангиин социали удхаяа гээгээ. Тиимэһээ уласхоорондын хэрэгүүдэй талаар КНР-эй баримталдаг ехэ һатанай дээрэлхүү ленинизмдэ харша хараа бодолын социалис гүрэнүүдэй нэгэдэл һандааха, империализмда эсэргүү фронтые задаргаха гэжэ һэдэгшэдтэй нүхэсэнэ, империалис хархис этэгээдүүдтэй нүхэсэнэ. Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөндэ хабаадагшад эдэ дайсан харша ябуулгануудтань һаян сэгнэлтэ үгөө.

Кремлиин ордон соо эдэбхи зориг… ба дэбжэлтын оршон байдалда, рево…

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ АМАРШАЛГА

Монголой Арадай Республикын национальна hайндэр—арадай революциин илалтын 48 жэлэй ойтой дашарамдуулан КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын үмэнэhөө нүхэд Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный, А. Н. Косыгин МНРП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Ю. Цеденбалда, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай президиумэй түрүүлэгшэ Ж. Самбуда үнэн зүрхэнэй амаршалга эльгээбэ.

Монголдо болоhон арадай революциин илалтын алдарта ойе монгол арадтай хамта тэмдэглэхэ зуураа, совет хүнүүд тэрэнэй туйлаhан амжалтын түлөө омогорхон баясана гээд амаршалгын телеграмма дотор хэлэгдэнэ. Марксизм-ленинизмын ба пролетарска интернационализмын хэлбэришэгүй ёho туримууд дээрэ үндэhэлэгдэhэн СССР МНР хоёрой аха дүүгэй нэгэдэл ба харилсаан, манай оронуудай хоорондохи бата нүхэсэл ба харилсан туhалалсалга саг үргэлжэ бэхижэн хүгжэнэ гээд түүхэтэ энэ үдэр тэмдэглэнэбди. Эдэ бүгэдэ совет болон монгол арадуудай ашаа туhада, социализм болон коммунизмын бүхы хэрэгтэ, Алас-Дурна зүгтэ ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалан бэхижүүлгэдэ туhатай хэрэг болоно үгэнэ. (ТАСС).

УЛААН-БААТАРТА БОЛОҺОН БАЯРАЙ СУГЛААН

УЛААН-БААТАР, июлиин 10. (ТАСС). Оронной национальна hайндэр — Монголой Арадай революциин 48 жэлэй ойдо зорюулагдаhан ниислэл хотын олониитын баярай суглаан гүрэнэй оперо ба баледэй театр соо мүнөөдэр болобо гээд МОНЦАМЭ агентство мэдээсэнэ.

МНР-эй парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд суглаан дээрэ байгаа.

Советскэ Союз, Венгри, Болгари, Чехословаки, Куба болон бусад оронуудhaa ерэhэн айлшад, харин оронуудай дипломадууд, тэрэшэлэн МНР-эй социалис байгуулалтада хабаадалсажа байhан Советскэ Союзай ба социалис аха дүү бусад оронуудай мэргэжэлтэд энэ суглаанда байлсаба.

МНРП-гэй Улаан-Баатарай горкомой нэгэдэхи секретарь Б. Алтангэрэл баярай суглаа нээhэн байна. МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Д. Гомбожав «Монгол Арадай революциин 48 жэлэй ой» гэhэн элидхэл хээ.

Совет-монгол хэлсээндэ гар табигдаба

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Эндэ болоhон совет-монгол хэлсээндэ июлиин 10-да гар табигдаба. Тус хэлсээн соо хараалагдаhанай ёhoор, монгол арадта бэлэг болгон совет оронной барилгын организацинуудай хүсөөр hургуули болон больницанууд, культурна ажаhуудалай зурганууд баригдажа, хэрэгтэй бүхы түхеэрэлгэнүүдтэйгээ, тэрэшэлэн үргэн хэрэглэлэй эд бараан үгтэхэ гэжэ хэлсэгдээ.

МОНЦАМЭ агентствын мэдээсэhэнэй ёhoор, хэлсээн соо хараалагдаhан барилга болон эд хэрэгсэлнүүд 1971 оной түрүүшын хахад соо ашаглалгада үгтэхэ байна.

Баталан абтаhан хэлсээн хадаа Монголой Арадай Республика ба Советскэ Союз хоёрой хоорондохи аха дүү ёhоной харилсан туhалалсалгые бэхижүүлгэдэ шэнэ алхам болоно гэжэ энэ хэлсээндэ зорюулагдаhан коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1969 оной июлиин 10-най Указаар Буряадай номой хэблэлэй hуралсалай литературын редактор ДУГАР МИЖИТОВИЧ МИЖИДОНДО РСФСР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

Улаан-Үдын трикотажна фабрикын коллектив табан жэлэй түсэбые болзорhooнь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, муу бэшээр хүдэлжэ байнхай. Цех, бригада бүхэнэй хоорондо мүрысөөн эмхидхэгдэжэ, дүнгүүдынь соносхогдожо байдаг.

Энэ үнгэрhэн хахад жэлэй туршада фабрикын коллектив гаргадаг продукцияа олон янзын болгоо. Гушан зургаан янзын трикотаж тэдэнэр гаргана. Туршалгын цехэй ашаглалгада үгтэhэнhөө хойшо шэнэ моодын хубсаhан оёгдоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фабрикын түрүү эсхэгшэдэй нэгэн Валентина Мишина хубсаhа эсхэжэ байна.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

Очерк

ЗОРИГ ИИГЭЖЭ ТҮРЭДЭГ

НАРАН ЭГЭЭЛ үдэ шахажа, аажама халуунай хаhа түлэг ороод байба. Ямар нэгэ юумэнэй hүүдэртэ хородог hайб гэхэдэ, дүтэ нааша нэгэшье модон, hөөг бургааhан харагданагүй. Хайшаашье хара, нюсэгэн гүбээнүүд, нэлэнхы тала. Талын элдэб таршаа, хорхойнуудай шинганалдаха таhалгаряагүй абяан шэхэндэ хашартайгаар дуулдана.

Халуунда ядарhан хонид бэлшэхээ болишонхой, нэгэ газарта монсогойрошоод, хуу тархяа дороо хэжэ, халашаhан газар унхидан, хүндэ хүндөөр уухилалдана.

Гасаран Лубсанович Рабдаев задарюун томо бэетэй, гушаад лэ гарамгай наhанай, нара, hалхинда хэдо ябажа, нилээдгүй харлаhан шарайтай хүн хургажа байhан хонидоо нэгэ нэгээр түлхихэ тооной байраhаань хүдэлгэжэ, урагшань Зэдэ гол тээшэ залихан туунa. Халуунда олойрhон хурьгад ойро зуура ябаад лэ монсойходоод хэбтэшэнэ. Тэдэнине аргаахананаар үргөөхэдэнь, тархяа дороо хээд, ондого-сондого гүйлдэжэ эхэнүүдээ хүсэхэ юм.

Хонишоной хоёр hаншагаарнь хүлhэнинь доошоо нариханаар зурын гоожоно. Хүтэлжэ ябаhан мориниинь баhал халуунда тэсэжэ ядан, толгойгоо зайжаа эхигүйгөөр хүдэлгэнэ.

— Эдэ хонидые доро гол соо оруулаагүйдэ аргагүй. Эндэ миил түрисэлдэжэ бэеэ зобооxo, ёhoор амархашьегүй. hэрюун газарта онобол, эдэш үшөө бэлшэхэ,—гэжэ Гасаран Лубсанович хэлээд, хонидоо нэтэрүүгээр тууна.

Нээрээшье Зэдэ голой эрьедэ дүтэлжэ ерэхэдэ, гансата hэрюун боложо, хонидшье эндэ тэндэ бургааhа шугын hүүдэртэ бөөн-бөөнөөр суглараад, зохидоор бэлшэнэ.

Гасаран моринойнтоо эмээл түргэн хуу татажа хаяад, тэрэнээ уhан соо оруулжа hэрюусүүлhэн бэеэрээ ногоо зулгаахыень тушаад табижархина...

ЗЭДЭ ГОЛОЙ эрьедэ зүлгэ ногоон дээрэ зэргэлжэ hуунабди. Хөөрэлдөөмнайшье түргэхэн hабагша татаад, ульгамдаа ороод үгэнэгүй. Гасаран Лубсанович тиимэшье шэгүү, дан дуугай хүн гэхээр бэшэ, яhала зоримгой, хэнhээшье дутуугүй хөөрэхэ, хэлэхэл хүн хэбэртэй. Теэд хоёр танилсаагүй хүнүүдэй абаhаар хушуу холбоод хөөрэлдэшэхэнь бэрхэтэй байдаг шуу.

— Ган гасуур боложо, хони, мал хараhан хүндэ гэйтайхан зун боложо байна гээшэ ха,—гэнэб.

— Тиимэл даа. Бороол орохогүйнь муу байна. Хонидоймнай бэлшээри хуу сайшоо. Тиигэбэшье hаань, хуушан хур хагдатай, бага зэргэ ногоотой газарыень бэдэржэл хонидоо адуулнабди. Тэдэмнай хүсэ шадалаар бараг. Даб дээрэ манда, хонишодто ехээр айха юумэн үгы. Гансал энэ тарялан, сабшалангаймнай ургаса ёhoор ургахагүйдэнь hанаа зобохоор,—гэжэ хэлээд тэрэ болголгото болон hууна.

Харин сагай уларил айхабтар хүшэр хүндэ байба, хүдэлхэдэ бэрхэтэй. Хонидоо эдеэлүүлхэ үбhэ тэжээлээр дутажа зобоно, тулинабди, хүйтэндэ даарана, халуунда ядарнабди гэхэ мэтээр гомдол муулар, олон таба юумэ тэрэ оройдоошье хэлэнэгүй. Хэнэйшье мэдэhээр энэ жэлдэ үбэлынь hая наашадаа үзэгдөөгүй ехэ хүйтэн байгаад, хабар хожом болотор ёhoор дулаараагүй. Хагсуу хүйтөөр hалхилжа, малшадта нилээд түбэгтэй олон бэрхэшээлнүүдые ушаруулаа. Тиигээд зунай элдин hайхан саг ерэжэ, адууhа малнай, мүн өөhэдөөшье одоол ан-бун гэхэмнай гэжэ малша зоной найдажа байтарнь баhал тэдэнэй хаба шадал, зориг тэсэбэрине туршаха гэhэндэл ехэ ган гасуур болобо бшуу.

ЭДЭ БҮХЫ бэрхэшээлнүүд тухайгаа Гасаран Рабдаев нэгэшье үгэ хэлээгүй. Үнэхөөрөө ёhoтойл ажалша бэрхэ, үнэн шударгы малшад хэзээдэшье, юунэйшье болоо hаа, бэрхэтэй хүндэ гэжэ оройдоо хэлэдэггүй, үй хай болодоггүй, харин хайшан гээл hаа, тэрэнине дабажа гарахаб гэжэ эрмэлзэжэ ябадаг гээшэ ха. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Хонишод, малшаднай яhанай сэмгэ ярьюулма хүйтэн жабар, саhа шуурга, «нохойн гангинама» халуунине, уhа шудхама аадар бороошье жэлэй дүрбэн сагта яhала үзэнэ ха юм. Тэрээн бүхэндэ гомдожо, голхоржо ябаха болоо hаа, холо ошохогүйл.

— Түрүүн би хонишон болохоб гэжэ оройдоо hанаагүй ябааб. Хоёрод шахуу жэлдэ механизатораар хүдэлхэдөө энээнhээл hайн ажал үгы, энэ мэргэжэлээ хэзээшье орхихогүйб гээд hанагша hэм. Теэд хүнэй ажабайдалда hанагдаагүй эрьелтэ, хубилалта болодог байна,—гээд, Гасаран Лубсанович ойро зуура дуугай hуутараа, зэрэлгээтэн байгша Зэдэ голоо хайшалан хаража хэлэнэ.

— Анхан отарада трактораараа үбhэ тэжээлыень зөөжэ үгэхэ, хурьга абалсаха гэжэ ерэhэн аад, энэдээ үлэшөө агшаб. Хонишон болохо хубитай байгаа хүн бэзэб,—гээд гэрэ энеэбхилнэ.—Мүнөөшье урданай сугтаа хүдэлhэн зарим нүхэдни: хонидоо хаяыш, тракторта дахин hуугыш гэлдэдэг. Тиихэдэнь атаархахааршье болодог. Үнэндөө хонидоо орхихо баhал аргамнигүй. Үхибүүднай олон болошоо, Анна нүхэрнинье энэ ажалдаа дуршэжэ, бэрхэ хонишон болоо,—гэнэ.

Хэнэйшье мэдэhээр мал хараhанда орходоо механизатораар хүдэлhэниинь хүнгэн ааб даа. Саhа, бороодо трактор, машиные байлгажархёодшье гэртээ hууха ха юмни. Хони, малые тиигэхэ аргагүй. Гасаран Лубсанович шэнги хүнүүд ажалай хүнгэнине бэдэрдэггүй, харин хүдэлмэриин хүндэ хүшэрынь алин бэ гээд лэ ябадаг байна. Иимэл хүнүүдэй ашаар колхоз, совхозууднай баяжана, ажабайдалнай улам жаргалтай hайхан болоно бэшэ аал?

ТЭРЭ Анна Ванчиковна нүхэртэеэ хоюулан найман жэлдэ хүдэлхэдөө зуун эхэ хонин бүриhөө 95—100 хурьганhaa үсөөниие абажа үзөөгүй. Тарган мяха, торголиг ноохошье ехээр абадаг. Мүнөө нүхэр Рабдаев отарынгаа ажахын тоосооной дэбтэр хармааннhaa гаргажа, манда харуулна. Тэдэнэр 1968 ондо зуун эхэ хонин бүриhөө 102 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриhөө 3,5 килограмм ноохо хайшалаа. Бүхы хурьгадаа тус бүридэнь 25,4 килограмм шэгнүүртэй болгожо эхэhээнь hалгаагаа. Тиихэдэ хурьгадай шэгнүүр дээшэлүүлhэнэйнь центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн оройдоол 41 түхэригтэ болоо. Ноохоной центнерынь 209 түхэригтэ хүрэhэн. Ингээд ерэхэдээ хониной мяханhaa 5077 түхэриг, ноохонhoo —6498 түхэриг сэбэр ашаг олзо совхоздоо оруулжа үгөө бшуу.

Урзаhда намар совхоlой директор Б. П. Хомутов главна ветврач В. Н. Выборов хоёр ерээд, иигэжэ хэлэбэ:

— Саашадаа хонидоо хабар хурьгалуулдаг болохо гэжэ шиидээбди. Тиихэдэмнай ажалынь хүнгэрхэ, гаргашань бага болохо гэжэ hанагдана. Тоолоод үзэел даа. Нэгэдэхеэр, хонидоо үбэл түрүүлхэдэа дүрбэ-таба hара соо байлгажа эдеэлүүлhэнэбди. Үбhэ тэжээл ехэ гарана. Хоёрдохёор, тэдэндэмнай дулаан байра олон хэрэгтэй болоно, хурьга абалсаха хүнүүдые олоор нэмэжэ табиха баатай болонобди. Тиимэ гэтэр зарим хонишод, мэргэжэлтэднай маргана, энээндэ этигэнэгүй. урдынхидаал хонидоо үбэл хурьгалуулhамнайл дээрэ гэлсэнэ. Магад ши энээнине эхилжэ туршаха гүш?

Гасаран Лубсанович hайса бодомжолжо үзөөд, иигэжэ асуугаа hэн:

— Тиихэдээ үбэлдөө хонидни үбhэ тэжээл эдихэгүй болоно гү?

— Бүхэли үбэлдөө гол түлөб адуулжал гараха, харин хабартаа март, апрель соо хурьгалха үедэнь тэжээл hайса эдюулхэш. Тиимэhээ хонидоо тобир тарганаар үбэлжүүлээд, хабар түрүүлжэ, зуун эхэ хонин бүриhөө 100 хурьга абаха, бултанда жэшээ харуулха болоноош,—гэжэ тэдэнь урдаhаань найдангяар хараад байба.

ЭДЭНЭР НАМДА этигэхэдээ иигэжэ хэлэнэ. Би коммунист хүн гээшэб. Шэнэ, түрүү юумэ үүсхэхэhээ арсаха болоо hаамни, эшхэбтэр гэжэ досоогоо бодоно.

— Туршаад үзэел даа. Ядаха болоо hаамни туhална бэзэт.

— Туhалхабди, туhалхабди,—гэжэ тэдэнь баяртайгаар хэлээ бэлэй.

Энэ жэлдэ айхабтар хүйтэн, хүндэхэн үбэл болоошье hаань, Гасаран Лубсанович, Анна Ванчиковна нүхэртэеэ, мүн туhалагша хонишон Нина Тубуреева — гурбуулан хонидоо тобир hайнаар ондо оруулжа шадаа. Үбhэ тэжээлшье горитой алмаа. Тиигэжэ тэдэнээ март, апрель соо түрүүлээд, бүхы 655 эхэ хонидhoo 800 хурьга абаа гэхэ гү, али мүнөө зуун эхэ хонин бүриhөө 114 хурьга түлжүүлжэ байна. Аяар 100 хониниинь эхирлээ.

— Хабарай хурьгад жэжэ байха гэжэ hанаhамнай мүнөө яhала томо болошоол. Харыт даа, эдэнине июль соо эхэhээнь hалгаахадамнай тус тустаа 23—24 килограмм сохом татахал байха. Эдэшни балайшье ехэ харуулhагүйгөөр, турэhөөр лэ эхэеэ дахаад бэлшээридэ ябаа юм. Бага зэргэ талха тарянай зүйл, минеральна тэжээл эдюулээбди,—гэжэ Гасаран Рабдаев хөөрэнэ.

— Хүүгэдтнай хэдыб?—гээд, үхибүүднай олон болоо гэжэ түрүүн хэлэhыень hанаад асуубаб.

— Арбан үхибүүдтэйбди,—гэжэ досоогоо омогорхоhон янзатай харюусаба.

Тээ hуужа байтараа Гасаран Лубсанович иигэжэ хэлэнэ:

— Мүнөө сагташ ядаха, зобохо юумэн үгы. Жаргалтайл hуунабди. Олзошье hайн. Нёдондо гансахан ажалай нэмэлтэ түлөөhэндэ 3000 түхэриг абаа hэмди. Мүнөө hамгантаяа хоюулан hара бүри 300 гаран түхэриг салин абанабди. Өөhэдөө «Победа» автомашинатайбди. Хонишон болоhондоо гомдоногүйб...

Иимэ нугаршагүй зоригтой, hайн hайхан хүсэл эрмэлзэлгэтэй хүн хэзээдэшье түрүү, магтаалтай ябахал. Энэ хүн ажабайдалай үшөө олон үндэр дабаануудые, ямаршье бэрхэшээлые гаталжа гараха гэжэ этигэнэб.

М. НАМЖИЛОВ.

Зэдын аймагай Борьёогой совхоз.

МИНИИ НҮХЭД НАЙДАМТАЙ

Бүхы совет арад В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе ажалай ехэ амжалтатайгаар угтаха гэжэ шиидээд, социалис мүрысөөндэ оролсон, эдэбхитэйгээр ажаллажа байна. Мүнөө табан жэлэйнгээ дүрбэдэхи жэлэй даабари дүүргэhэн түрүү хүдэлмэришэд хаа хаанагүй олон болоо. Энэ тон лэ hайшаалтай. Иимэ түрүү хүдэлмэришэдhөө жэшээ абажа хүдэлхэдэ урматай байдаг.

Хурамхаанай леспромхозой В. Щукинай даадаг бага комплексно бригадын модошод hара бүри 2100—2200 кубометр модо отолжо, «Забайкаллес» комбинат соо суурхажа байна. Эдэнэй ажал хэрэгээр бидэнэр ехэ hонирходог гээшэбди. Хайшан гээд эдэнэр энэ амжалта туйлажа шаданаб? Ямар түрүү арга хэрэглэнэб? — гэхэ мэтын олон ондоо асуудалнуудта харюу бэдэрэн дундаа хөөрэлдэдэг зомди.

— Ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадана, — гээд зариман хэлэхэ.

— Хурамхаанай леспромхоз ой модоор баян газарта түбхинэhэн дээрэhээ, — гээд нүгөөдэнь дуугарха. Эдэнэй алинниньшье зүбтэй юумэ хэлэнэ. Теэд модоор баян ой соо хүдэлөөд, ажал хэрэгээ зүбөөр эмхидхэжэ шадаагүй hаа, мүртэй амжалта туйлахагүйш. Энээнине юрын лэ хүн ойлгоно бшуу.

Манай хүдэлдэг Шулуутайн леспромхозой Бэрээнэй пунктын модошод hара бүри түсэб даабаряа үлүүлэн дүүргэхые оролдоно. Тиигэжэ май hара соо эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаа. «Забайкаллес» комбинадай пунктнуудай дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ эрхимлэжэ, гурбадахи hуури эзэлээд, мүнгэн шан абаhан байна. Ойдо модо бэлдэгшэд, автомашинын жолоошод, доодо складай хүдэлмэришэд булта нэгэ hанал хүсэлтэйгөөр ажаллажа, халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ шадана ха юм. Тэрэнэй ашаар лэ энэ амжалта туйлагдаа. Бидэнэр мүнөө туйлаhан амжалтаяа улам арьбадхан, hайн шанартай модо бүри ехээр бэлдэхэ гэжэ эрмэлзэнэбди. Тиигэжэ хүдэлмэришэн бүхэн социалис мүрысөөндэ оролсон эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа байна.

— Оньhон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглан, эбтэй эетэйгээр ажаллаа hаа, заабол амжалта туйлагдаха, — гээд манай бага комплексно бригадын тракторист Иван Ефимович хэлэдэг. Олон жэлдэ ойдо ажаллажа, баян дүй дүршэлтэй болоhон хүдэлмэришэн зүб лэ юумэ хэлэнэ бшуу.

Иван арбаад шахуу жэл соо намтай хамта хүдэлнэ. Тэрэ ажал хэрэгтээ дурлаhан ёhoтой хүдэлмэришэ хүн даа. Хамагhaa урид ажалдаа ерэжэ, трактораа тоhoдоhон, сэбэрлэhэн байха. Тиигэжэ ехээр нобшоронгүй ажалаа эхилдэг зомди. Бидэнэр мүнөө шулуутай буртаг хадын ташаланда модо отолнобди. Юрэдөө муу трактор hаа тэнсэнгүй, үни хэзээ эбдэржэ hалаха hэн. Гэбэшье Иванай жолоодоhон трактор ажалаа бүтээhээр, модо шэрэhээр лэ зандаа. Энэ буртаг газарта хайшан гээд иимэ бэрхээр трактораа жолоодоноош гэхэдэ:

— Хамаг юумэнэй оншыень оложо хүдэлхэ ёhотой бшуу даа,— гэжэ харюусадаг.

Тэрэнэй hамган Зинаида манай бригадын гэшүүhэшэн ... ямаршье эрэhээ дутангүй ... дэг. Харин Иванай туhа... керовщик Михаил ... трактор жолоодоходоо ... хэхэдээшье тэгшэ бэрх... бултадаа эбтэй эетэйгэ... согтойгоор ажаллана. ... нэр халаанайнгаа даабар... процентээр үлүүлэн дү... Хахад жэлэйнгээ дааба... дуур 500 кубометр hа... тай модо бэлдэhэн байн...

Бидэнэр Михаил Тют... даг бригадатай мүрысэ... нэр мүн лэ эдэбхитэй... лажа байна. Хахад ... даабариhaa галуур 800 ... модо бэлдэнхэй. Түрүү ... ришэдтэй мүрысэхэдэ ... ехэтэй гээшэл бээз.

Социалис мүрысөөндэ ... хын тула бидэнэр нил... мэ хэхэ болонобди. Те... Ефимов, Михаил Понуш... түрүү хүдэлмэришэдэй ... байхынь харахадаа, ур... сажа: — Энэ ажалша ... бүүдтэй суг хүдэлөө hа... та туйлахал байхабди... бодол минии досоо түрэ...

Байгша оной эхин... дундаа hайса хэлсэжэ ... шэлүүлэгдэhэн социали... абаhан зомди. Тиигэжэ ... даабариhaa галуур 800 ... модо бэлдэхэ гэжэ ха... бди. Хахад жэлэй ... дүүргэлтэ хараад үзэхэ... уялгаа дүүргэхэбди гэ... бидэнэй досоо түрэнэ.

Шулуутайн леспром... рээнэй пунктын модошо... соёнэй эршые улам эр... байhаар. Түсэбтэ табан ж... бдэхи жэлэй даабари ба... урид дүүргэжэ, оронойн... гала бүри ехэ модо бэлд... та хүдэлмэришэд зориг...

И. КОБЫ...

Шулуутайн леспро... бага комплексно бр...

ҺОНИРХОЛТОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Улаан-Үдэ городой партиин Октябрьска райкомой партийна эдэбхитэдэй суглаан hаяхан болобо. Партийно-политическэ хүдэлмэри hайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудал энэ суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэбэ. КПСС-эй райкомой секретарь В. Н. Башкеев энэ асуудалаар элидхэл хээ.

Районой промышленна предприятинуудта, hургуулинуудта коммунис хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайжаруулха тухай олон хүнүүд үгэ хэлээ. Мяха-консервын комбинадай парткомой секретарь Ю. В. Шитиков, Буряадай геологическа управлениин түбэй лабораториин начальник Г. Б. Викулов, 35-дахи дунда hургуулиин директор М. Я. Семенихина, гэр барилгын комбинадай бригадир нүхэр Песнов, мебель хэдэг, модо хюрөөдэдэг комбинадай цехэй начальник К. Г. Максимов, нарин сэмбын фабрикын политинформаторнуудые ударидагша Е. Ф. Горькова, районой прокурор нүхэр Медведев болон бусад энэ асуудалаар үгэ хэлээ.

Партиин обкомой пропаганда, агитациин таhагые даагшын орлогшо М. М. Гэськов районой партийна эдэбхитэдэй суглаанда хабаадалсажа, үгэ хэлээ.

Партийно-политическэ мэдээсэл hайжаруулха тухайда зохихо тогтоол суглаан дээрэ баталан абтаа.

МОСКОВСКО ОБЛАСТЬ. Химическэ утаhа бүтээдэг Клинскэ комбинат жэлэй эхилhэнhээ хойшо хэдэн зуун мянган түхэригэй продукци түсэбhөө гадуур гаргаа.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ табан жэлэйнгээ түсэбые коллектив дүүргэнхэй. СССР-эй Химиин промышленностиин министерствын предприятинуудай дунда болоhон мүрысөөндэ энэ комбинат илажа, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта долоодохиёо хүртэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: капрон гаргадаг цех соо.

ТАСС-ай фото.

ТҮМЭРШЭ ДАРХАН

Тосхоной кузница. Үргэн мүртэй үбгэжөөл хяhын галда гонзогорхон түмэр улаан болоторонь халаагаад, хабшуураар абажа, балтаар дабтажа эхилнэ. Уданшьегүй тэрэнь уран дарханай гараар тахын түхэлтэй болоодхибо. Хэдэн дахин заhажа дабтаhанай hүүлдэ бэлэн таха бүри хатуужахыень уhа руу хэжэрхёо hэн. Ашангын залуушуул Константин Иванович Сидоровые «Степан ахай» гэжэ нэрлэдэг, харин бүри наhатайшуулынь нэрэ обогоорнь хэлэдэг байха юм.

Ашангада 15 жэлдэ хүдэлхэ зуураа, тэрэ хэды олон мори тахалааб, бү мэдэе. Мүн эндэхи отделениин бүхы техникэ заhабарилха ажал түмэршэ дарханай хабаадалгагүйгөөр үнгэрдэггүй. Теэд үбгэжөөл гансашье түмэршэ бэшэ, мүн модошо дарханай мэргэжэлтэй. «Энэмнай алтан гартай хүн»,— гэжэ эндэхи зон дэмы хэлсэдэггүй байна.

Тэрэ 12 наhатайhaa түмэршэ дарханай мэргэжэлдэ hуража эхилээ. «hураха хэрэгтэй. Би юу мэдэнэбиб, шамдаа дамжуулан үгэнэб. Харин бэшэнинь өөрыншни хүсэл, оролдосоhoo болохо», — гэжэ уран дарханай эсэгэнь хэлэдэг байгаа. Тиигэжэ тэрэ өөрынгөө эсэгын нэрэ алдаршуулан, уг залгамжалан, түмэршэ дарханай мэргэжэлтэй болоо hэн.

Эдэ бүгэдэнhөө гадна, үбгэжөөл ходоодоо газетэ, журналнуудые уншадаг, Эхэ орон доторхи, мүн уласхоорондын байдал тушаа хэнhээшье дутуугүй юумэ ...дэг, ехэл хөөрүү, тэнюу... байшоо.

...Тэрэнэй пенсиэдэ гараhа... hаа хойшо тэбхэр дүрбэн ... гэрөө. Теэд үглөө бүхэндэ ... гэй кузница тээшэ үндэр ... үбгэнэй яаралгүй гэшхэлжэ... хые ходол харахат. Энэмнай ... гээшэб гэбэл, нютагайнгаа ... хүндэтэй түмэршэ дархан ... стантин Иванович Сидоров ... даа ошожо ябана ха юм. Тэ... хүлеэhэн зон олон байдаг. ... гүүртэhээ ерэhэн хонишоно... риной туруун элэжэ улаа... тэрэнээ тахалуулхаяа ерээ, ... хэнэйшьеб тэргын мөөр за... рэнөө ха, тэрээндэнь ... hуулгаха хэрэгтэй, мүн лэ ... механизатор эбдэрhэн орёо... hон зэмсэг тэбэринхэй ерээд ... гаа hэн... Иигэжэ үдэр бүх... үглөөнэй наранаар Степан ... ажалаа эхилдэг. Энэ мэтэр... мэршэ дарханда хандаха ... гаражал байдаг шуу. Ингэ... рэ бүгэдын захил түргэн са... нарнинаар бүтээн хэжэ ... байна.

В. АБИДУ...

Хорин аймаг Георгиевкын совхоз.

АСХООРОНДЫН БАЙДАЛ БА СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГАДААДЫН ПОЛИТИКА ТУХАЙ АСУУДАЛНУУД

Эхинииь 1-дэхи

нын прагуу аялга доро дүнгүүдэй согсологдо- Коммунистнуудай бүхэ- ин ударидагшад марк- дэ үнэн байдагаа лаб- хэтээ хамта, эдээндэ лэй замда орогшодые агаа.

алай Республика тушаа манай партиин, СССР- твын баримталдаг гол с зүблөөн дээрэ нүхэр эй хэлэhэн үгэ дотор. вительствын байгша 9-нэй, июниин 13-най соо эли тодоор найруу- СР КНР хоёрой хооронд- несаае hэргээхэ, сааша- , тиихэтээ хамта али шануудта эрид шанга hэн хараа бодол Хитад баримталдаг политикын олодог байгаа, болоhоо й зүгhөө элдэб хараал нье, дайралта хэзэшье э Союзнай хоёр ороной г түhые хараада абадаг олитика баримтална. боорилэгшэд hаяшаг лэ айhан хараа бодолнууд- Советскэ Союзhаа газар болонхой. Советскэ Сою- үргэлжэ дээрээ, тэрэ Азиида ба Дурна зүгтөө. бата. Даманска арал офицер бүхэнэй гарга- лгань эдэ хилэнүүдээ таар жагсаха гэhэн ма- най дура зоригые харуу-

хилэ дээрэхи байда- улхын тула, али бүхы илангала шуhа адха- хоор зүришэлдөөнүүдые. тула шухала хэмжээ Советскэ правительство вительствада дурадхаа ба СССР-эй хоорондохи линиие зарим участо- лохо зорилгоор 1964 он- ын бүрин эрхэтэ түлөө- нэн консультаци hэргээе хэ правительство дурад- . Советскэ правительст- хараа бодол арсалдаатай ые эбэй гуримаар шиид- манай политикада бүрин

ээ тулалдаа зайсуулха ёр ороной хоорондын ха- рша үгэ, хүсэ хэрэглэжэ эhэн гансахан зүб тоб- ай хүтэлбэрилэгшэд хэхэ эхэ байнабди гэжэ нүхэр эбэ. Хилэ дээрэхи зарим гол мүрэнүүдтэ суднаар имшуулха гэhэн нэгэл хоёр талын түлөөлэгшэ- мүнөө Хабаровск хото- айна. Иимэ уулзалгын шье hайн гэжэ совет та- Гэхэ зуура уулзалгын хойшо, мүн саашадаашье өөлэгшэдэй хэhэн зарим дые, hаяхан Амар мүрэн й зүгhөө дахинаа гаргаг- о заашые хараада абабал, үдhээ ямар үрын гараха ань мүнөөдөө бэрхэтэй Хитад хоёрой хоорондын хабаатай хэдэн олон аар, даб дээрэ эрилтэ та- эзэнүүдые хэхээр бэлэн үүлhэн манай хараа бө- Р-эй хүтэлбэрилэгшэдэй дахань саашадаа харагда-

онэй үмэнэхи эгээл тү- удалнуудай нэгэндэ — э зэбсэглэхэ ябадал бө- зэбсэг хуряаха асуудалда ыко ехэ анхарал хандуул-

байдал гү, али полити- ал зэргые дайнда бэлэд- эг түхеэрхэ ябадалтай ууд буу зэбсэг хуряал- аан эсэргүүсэдэг байhаар. а анги — буржуази, сэ- иленна нэгэдэлнүүд ба

гүрэнэй зургаануудта тэдэнэй табиhан хүнүүд буу зэбсэг хуряалгые буруушаана. Буу зэбсэг түхеэрэлгэ мүнөөнэйхидөөл адли иимэ ехэ хэмжээтэй хэзээшье байгаагүй юм. Гансахан үнгэрэгшэ жэл сэрэгэй гаргашануудта дэлхэйн гүрэнүүд 200 миллиард шахуу доллар мүнгэ гаргашалаа. Энэнь улам нэмэжэ үргэлжэлhөөр.

Советскэ Союз, бусад социалис гүрэнүүд буу зэбсэг ехээр түхеэрхые жүрөөдэгшэдэй политикада эсэргүү шэглүүлэн, эб найрамдалай политика сэхэ шууд бэелүүлнэ.

Гүрэнүүдэй буу зэбсэгүүдээ бүгэдэ ниитээрэн, хүсэд бүрин хуряагаа hаань, дэлхэйн шэнэ дайнай аюулые бага болголгодо зорюулагдаhан гол шухала алхам болохо байгаа гэжэ манай орон тоолодог байгаа, тооложо байна. НАТО-гай сэрэгэй штабуудай шунан хүсэдэг шэнгеэр, шэнэ түхэлэй зэбсэгүүдые хэрэглэхэ арга боломжо тодорхойлхо бэшэ, харин буу зэбсэг хуряаха хэрэгтэ гүрэнэй ажал ябуулагшадай, эрдэмтэдэй hанал бодол зорюулагдаха ёhотой. Юундэб гэхэдэ, буу зэбсэгүүдые яаралтайгаар түхеэрэлгэ ухаагүй ябадал болоhоор үнинэй.

Стратегическэ зэбсэг гэдэгтэ хабаатай асуудал хойшолуулашагүй шиидхэгдэхэ ёhотой, энэ хадаа буу зэбсэг хуряалгын асуудалнуудай эгээн шухалань болоно гэжэ элидхэлдэ тэмдэглээ.

Энэ асуудалаар США-тай hанал бодолоо зүбшэлжэ эхилхээр бэлэн байhан тухайдаа Советскэ правительство Верховно Соведтэ элидхээ hэн. Ћанал бодолоо зүбшэн хэлсэлгэдэ бэлдэжэ байнабди гэжэ США-гай правительство мэдүүлhэн юм. Советскэ правительство мүн бэлэн. Тус асуудалай тон шухала байhые хоёр тала хараадаа абаха гэжэ найдадагаа элирхэйлхые хүсэнэб.

Атомай хүсые имагтал амгалан хэрэгтэ ашаглаха шухала, энээнэй тулада уласхоорондын зохихо хэлсээ хэхэ хэрэгтэй гэжэ, атомна зэбсэгэй бии болож эхилhэн сагhаа хойшо Советскэ Союз онсолон тэмдэглэдэг байгаа. Советскэ Союз энэ хараа бодолоо сэхэ шууд баримтална, тиимэ шиидхэбэри түйлахые хүсэнэ.

Ядерна зэбсэг сүм хуряаха, ядерна зэбсэг үгы хэхэ, ондоогоор хэлэбэл, атомай хүсые ядерна зэбсэг бүтээлгэдэ хэрэглэхэ ябадал зайсуулха зорилготой гол асуудалнууд бүхы. имагтал бүхы, ядерна гүрэнүүдэй хабаадалгатайгаар хүсэд шиидхэгдэжэ болохо байна. Советскэ правительство айхабтар шухала энэ асуудалые бусад ядерна гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдтэй хамта зүбшэхөөр бэлэн.

Ядерна зэбсэгэй таралга тохёолдуулхагүй гэhэн зорилго энэ асуудалда сэхэ хамаадана. Советскэ Союз ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договорые, бусад оронууд шэнгеэр эсэслэн баталжа эхилээ. Тус договорто 90 шахуу гүрэн гар табяад байна. Энэ договорто нэгэдэхэ асуудалые үшөөл зүбшэн хэлсэжэ байhан оронууд энээндэ гараа табиха, эсэслэн баталха шухала тухай имагта зүб тобшолол хэхэ бээзэ гэhэн найдалаа элирхэйлэн мэдүүлхые хүсэнэб.

Ядерна буу зэбсэг туршалгые бүрин хорихо тухай асуудалда Советскэ Союз ходоодоо удха шанар олгодог байгаа. Агаарта, замбуулинай дайдада болон уhан доро иимэ туршалгануудые болюулха тухай 1963 ондо Москвада баталагдаhан договор энэ талаар горитой алхам мүн болоно. Гэбэшье газар доро ядерна буу зэбсэг тэhэлэн туршалга мүнөө дээрээ хоригдоогүй байhаар. Советскэ правительство энэшье асуудалаар хэлсээ хэхээр бэлэн байна. Хиналтын национальна арга хэрэгсэлнүүдые хэрэглэжэ, аша үрэтэй иимэ хорилго хангажа болохо юм. Энээнэй үндэhөөр хэлсээ баталха шухала.

Далайнууд болон океануудай оёор сэрэгэй хэрэгтэ ашаглалгые хорихо тухай, дай хэлгын химическэ ба биологическэ хэрэгсэл зүйлнүүдые мүнөөнэйхидэ орходоо бүри аша үрэтэйгөөр хорихо тухай дурадхалнуудые Советскэ Союз оруулаа.

Буу зэбсэг яаралтайгаар бүтээлгые болюулха, буу зэбсэг хуряаха хэрэгтэ зорюулагдаhан Советскэ Союзай бэелүүлдэг гадаадын политическэ ажал ябуулга хадаа аха дүү социалис оронуудтай эгээл нягтаар харилсан ажаллалгын болон дэмжэлгын ашаар бэелүүлэгдэнэ. Варшавска договорто хабаададаг манай союзнигууд — Польшо, Чехословаки, ГДР, Болгари, Венгри, Румыни энэ талаар дэбжэлтэ түйлаха асуудалда түрүүшын ээлжээнэй удха шанар олгоно. Тэдэнэр өөhэдынгөө ээлжээндэ буу зэбсэг хуряаха элдэб олон асуудалнуудаар, тусхайлан хэлэхэдэ, Европын оронуудта хабаатай асуудалнуудаар шухала дурадхалнуудые оруулhан байха юм.

Буу зэбсэг хуряаха асуудал хэлсэжэ байгаа Женевскэ комитедэй бүрин эрхэтэ гэшүүн болоҗо Монголой Арадай Республика тэрээндэ хабаадагшадай тоодо hаяхан уригдаhан байна. Буу зэбсэг хуряаха талаар МНР-эй баримталдаг хараа шугам ходоодоо эли тодо, сэхэ hонор байhан юм. Тэрэ хадаа буу зэбсэг хуряаха хэрэгтэ оруулагдаhан конструктивна алхам бүхэниие эрхэ бэшэ дэмжэдэг байгаа. Мүнөө тэрэ хадаа бэелүүлдэг энэ хараа шугамаа ябуулха бүри ехэ арга боломжотой болоно.

Буу зэбсэг яаралтайгаар бүтээлгые хорин бага болгохо, тэрэниие болюулха хараа шугам, буу зэбсэг хуряаха хараа шугам хадаа хүн түрэлтэнэй бэелүүлжэ байгаа научно-техническэ революциhаа мүн лэ эшэ үндэhэтэй. Энэ революциин урасхал хайшань шэглүүлнэб — дайн тээшэ гү, али эб найрамдал тээшэ гү — энэ асуудал айхабтар шухала гээшэ. Байгаалиие ашаглан абаhан түйлай ехэ хүсэнүүд хүнүүдтэ алба хэхэ, эб найрамдалда элба хэхэ хэрэгтэ хэрэглэгдэхын түлөө Советскэ Союз тэмсэнэ.

Уласхоорондын байдалай ондоошье олон асуудалнууд мэтэ, буу зэбсэг хуряаха асуудалнуудаар Советскэ Союз болон бусад социалис оронуудые элдэб бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй горитой бүлэг гүрэнүүд ходоодоо дэмжэдэг гэжэ элидхэлшэ саашань хэлээ. Эдэ гүрэнүүдэй бэелүүлдэг политика эб найрамдалай түлөө ниитэ тэмсэлдэ шухала hайн баримта мүн болоно. Тэдэнэр эдэ гүрэнүүдэй баримталдаг хараа шугамые сэгнэдэг юм.

Зэбсэгтэ зүрилдөөнүүдые үүдхэхэ аюулай бөөгнэрөөд байhан районуудта аюулгүй байдал хамтааран сахиха гурим байгуулха зорилго коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөн дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ соо удаан болзоройшухала зорилго болгогдон табигданхай. Европотой нэгэн хамта Азидашье аюулгүй байдал хамтааран сахиха гурим байгуулха зорилгые мүнөөнэй үйлэ хэрэгүүд шухалашалан табина гэжэ онсолон тэмдэглэгдээ hэн. Советскэ Союз нэгэн доро Европын ба Азиин томо гүрэн байhан тула Азиин бүхы арадуудай амгалан тайбанаар ажаhуухын түлөө оролдоно. Энэ хараа бодол уласхоорондын оршондо, илангаяа Азиин оронуудта үргэнөөр дэмжэгдээ.

Азида аюулгүй байдал хамтааран сахиха гурим байгуулха тухай дурадхалые тус тус гүрэнүүдэй правительствануд гүнзэгы анхаралтайгаар шэнжэлхэ бээзэ гэжэ Советскэ правительство этигэжэ байhанаа мэдүүлнэ.

Томо гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанууд ямар бэ, тэрээгээр лэ дэлхэй дээрэхи байдал ехэнхидээ тодорхойлогдодог гэжэ нүхэр Громыко хэлээ.

Советскэ правительство Америкын Холбоото Штадуудтай байгуулhан харилсаануудта ходоодоо шухала удха шанар олгодог байгаа. США-тай hайн харилсаануудые хүгжөөхын түлөө тэмсэнэбди, эдэ харилсаануудай саашадаа хани ёhоной харилсаанууд болохыень хүсэнэбди. Яахадааб гэхэдэ, энэ хадаа соведшье, мүн америкашье арадуудай аша туhада харюусана гэжэ батаар этигэнэбди.

Хэлсээнүүдые хэхэ үеын орожо ерэhэн тухай президент Р. Никсонэй мэдүүлгые дурдан, элидхэлшэ иигэжэ онсолон тэмдэглээ. Совет тала совет-американ харилсаануудые хүгжөөхэ арга боломжонуудые шэнжэлэн үзэхөөр бэлэн байна. Жэшээлхэдэ, СССР-эй Верховно Соведэй болон США-гай конгрессэй хүндэтэй этигэмжэтэй делегацинуудые бэе бэедээ эльгээлсэхэ тухай асуудалые хаража үзэхэдэ яахаб? Дээдэ зэргын хэмжээндэ hайнаар бэлдэгдэhэн совет-американ уулзалга хэхэ тухай США-гай президентын хэлэhэн үгэ Советскэ Союзда обёоргонгүй үлөөгүйнь мэдээжэ.

Манай ороной Францитай байгуулhан харилсаануудай хүгжэлтэ hанаа сэдьхэлыемнай хангана. Хоёр талын хүсэлэл оролдолго гаргаhанай ашаар hүүлэй жэлнүүдтэ совет-француз харилсан ажаллалга политическэ, экономическэ, научно-техническэ болон соёл культурын талаар улам бэхижээ, үргэдөө юм. 1970—74 онуудта худалдаа наймаанай-экономическа харилсан ажаллалга тухай совет-француз шэнэ хэлсээ энэ оной майда баталhан ушар энээндэ шэнэ жэшээнүүдэй нэгэниинь мүн болоно. Энэ хэлсээн дотор эд бараанай эрьесые хоёр дахин ехэдхэхэ гэhэн хоёр талын эрмэлзэл харуулагданхай.

Хоёр томо гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта иимэ hайн алхам яахадаа хэгдэхэ аргатай болооб? Өөhэд өөhэдынгөө харилсаануудай асуудалнуудые шиидхэхэ зуураа, хоёр тала совет болон француз арадуудай үни удаан сагай аша туhые, Европодо эб найрамдал, бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ гэhэн ниитын хүсэлэл оролдолгые хэмжүүр болгон абаhан байха юм.

Советскэ Союз совет-англи харилсаануудай имагтал экономическа бэшэ, мүн бусадшье hалбаринуудаар бүри дүүрэнээр хүгжэхын түлөө тэмсэдэг. Советскэ правительство Англиин правительстватай hанамжаяа мэдэлсэн абалсахаар бэлэн байна.

Италитай байгуулhан харилсаануудаа хэлбэришэгүйгөөр hайжаруулха асуудалда манай талаhаа горитой анхарал хандуулагдадаг. hүүлэй жэлнүүдтэ совет-итальян харилсаанууд hайнаар хүгжэжэ байна, илангаяа экономическа харилсаануудые хараада абабал, hайнаар хүгжэжэ байна. Советскэ правительствын hанамжын ёhоор, СССР ба Италиин хоорондохи политическэ харилсаануудай талааршье саашанхи алхам болон харилсаан хэгдэжэ болохо юм.

Японтой, Алас-Дурна зүгтэхи манай дүтын хүршэтэй байгуулhан харилсаануудта ехэхэн удха шанар хандуулнабди. Советскэ Союз олон янзын асуудалаар энэ оронтой байгуулдаг харилсаануудаа саашадань хүгжөөхын түлөө тэмсэдэг. Энэ талаар бага зэргэ горитой юумэн хэгдээ, илангаяа худалдаа наймаанай-экономическа талаар хэгдээ. Японой өөрынь баримталдаг хараа шугамhаа, Советскэ Союзтай хүршэ ёhоной hайн харилсаануудые бэхижүүлхэ зам дээрэ ехэнхидээ Японой амгалан hайн байдал уламжалха гэhэн тэрэнэй ойлгомжоhоо бага бэшэ юумэн дулдыдаха байна. Манай оронуудые дүтэлүүлжэ болохо баримтанууд — ба найрамдал хүсэhэн ушар, нэн түрүүн Азида болон Номгон океан шадар эб найрамдал тогтоохые эрмэлзэhэн ушар — уласхоорондын зарим асуудалнуудаар бии байгаа алгасалдаануудhаа hураггүй үлүү ехэ баримта болоно.

Индитэй Советскэ Союзай байгуулдаг харилсаануудай шэнжые экономическа, научно-техническэ, соёл культурын болон бусад hалбаринуудтахи харилсаа холбооной үргэн ехэ дэлисэ, уласхоорондын шухала асуудалнуудаар нэгэн адли хараа бодомжотой байлга, хоёр оронуудай гүрэнэй ажал ябуулагшадай хоорондохи харилсаануудай бэхижэлгэ гэршэлжэ үгэнэ.

Пакистантай Советскэ Союзай байгуулдаг харилсаануудай улам үргэдэжэ байhанда сэдьхэлээ ханажа байhанаа мэдүүлхэ бүхы үндэhэ баримта бии. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Косыгинай hаяшаг Инди болон Пакистанда, мүн хүршэ Афганистанда айшалhан ушар Советскэ Союзтай эдэ оронуудай бэе бэеэ ойлголсолгые үргэдхэхөөр бэлэн байhыень элирхэйлэн харуулаа, харилсан ажаллалгын аша үрэтэй харилсаануудые манай оронтой тэдэнэй хүгжөөхэ замаар саашадаашье дабшахаар шиидэнти байhыень батадхан харуулаа. Бидэ энээниие хэлбэришэгүйгөөр хүсэдэгбди.

Советскэ Союзай бэелүүлдэг гадаадын политикада хүршэ оронуудтай байгуулдаг харилсаанууд ходоодоо онсо hуури эзэлдэг байгаа, мүнөөшье эзэлhээр. Финляндитай байгуулhан манай харилсаанууд нилээд ехээр хүгжэнхэй. Бэе бэеэ ойлголсолго, бэе бэеынгээ hанамжые хүндэлэлгэ эдэ харилсаануудай онсо шэнжэнь болоно. Хани барисаан, харилсан ажаллалга ба бэе бэедээ туhалалсалга тухай 1948 ондо баталагдаhан совет-финляндиин договорой үндэhэ hуури дээрэ хүгжэдэг эдэ харилсаанууд Европын хойто зүгтэ эб найрамдал болон аюулгүй байдал бэхижүүлхэ шухала баримта мүн байгаа, байhааршье, саашадаашье байха.

Норвеги—манай эгээл хойто зүгэй хүршэ юм. Элдэб янзын hалбаряар совет-норвежскэ харилсаануудые хүгжөөхын тулада бага бэшэ арга нөөсэнүүд бии гэжэ Советскэ правительство тоолоно. Эдэ арга нөөсэнүүдые хэрэглэхэ шухала, бидэ энээнэй түлөөбди.

Турцитай Советскэ Союзай байгуулhан харилсаанууд hайн хүршэнэрэй ёhоор тогтоогдонхой гэжэ хэлэхэ бүхы үндэhэ баримта бии. Советскэ Союз өөрынгөө талаhаа Турцитай хани ёhоной харилсаануудые хүгжөөхэ хараа шугамаа үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэй.

Ирантай байгуулhан манай харилсаануудта hүүлшын жэлнүүд аша үрэтэй байба. Афганистантай байгуулhан Советскэ Союзай хани барисаан хоёр талаhаа амгалан тайбанаар, hайнаар үгэеэ ойлголсолгын байдалда оршохо хүсэлэндэ түшэглэдэг юм.

hүүлэй үедэ араб оронуудтай хани ёhоной харилсан ажаллалгые хүгжөөхэ хэрэгтэ нилээд ехэ амжалтанууд түйлагдаа. Энэ районой гүрэнүүдтэй манай ороной байгуулhан хани барисаан ээрхэг түримхэй хүсэнүүдтэ эсэргүү, эдэ оронуудай бэеэ даанхай байдал болон дэбжэлтые аршалан хамгаалха хэрэгтэ хамтааран ябуулдаг политическэ тэмсэлдэ тогтон хүгжэдэг юм. Арабуудай Нэгэдэмэл Республикатай онсо бата харилсаа холбоо байгууланхайбди. Советскэ Союз болон ОАР-ай хоорондохи харилсаанууд бэе бэедээ этигэлсэн байха шэнжэтэй, харин иимэ этигэл найдабари ёhотойл хани барисаанай, харилсан ажаллалгын шухала эрхэ нүхэсэлынь, гол аминиинь мүн гэжэ хэлэхэдэ болоно.

Советскэ Союз Сиритэй бэе бэеэ хүндэлэлгын ба хани барисаанай холбоотой юм. Энэ гүрэниие толгойлогшо Атаси гэгшын хүтэлбэрилhэн Сириин делегаци манай орондо угаа ашатай hайн айлшалалгаяа дүүргэжэ байна. Энэ айлшалалгань хоёр ороной хоорондохи харилсаануудые бүри ехээр бэхижүүлhэн байха юм. Бидэ Ирагтай, Арабуудай Йеменэй Республикатай, Урда Йеменэй Арадай Республикатай болон араб бусад гүрэнүүдтэй hайн харилсаануудые байгууланхайбди.

Советскэ Союз болон Алжирай хоорондохи харилсаануудай хани халуун ба хани ёhоной шэнжэнь энэ орондо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. В. Подгорнын hаяшаг айлшалалгын үедэ эли тодоор харуулагдаа hэн. Мүн тэрэнэй Марокко айлшалха үедэ Советскэ Союз ба Мароккын хоорондоо hайн hайн харилсаануудые хүгжөөхөөр бэлэн байhаниинь батадхан харуулагдаа бэлэй.

Өөрынгөө ороной бэеэ даанхай байдал бэхижүүлхын, социальна дэбжэлтэ түйлахын тулада, Советскэ Союзтай болон бусад социалис оронуудтай харилсаагаа хүгжөөхын тулада эрхэ нүхэсэл байгуулха тушаа Суданай шэнэ хүтэлбэриин гаргаhан хүсэлэл оролдолгодо совет хүнүүд ехэхэн талархалтайгаар хандана.

Бүлэглэлнүүдтэ ородоггүй Баруун Европын гүрэнүүдтэй — Австритай, Швецитэй, Швейцаритай байгуулhан харилсаануудые хүгжөөхэ асуудалда бидэ шухала удха шанар олгодогбди, тэдэнэй бэелүүлдэг нейтралитедэй политикыень сэгнэдэгбди. Бельгитэй, Данитай, Голландитай, Исландитай болон Европын бусад оронуудтай байгуулhан бэе бэедээ ашатай туhатай харилсаануудай хэмжээн ехэдхэгдэжэ болохо байгаа.

СССР Африкын залуу гүрэнүүдтэй хани барисаа, нүлөөтэй харилсаа холбоо байгуулхын түлөө тэмсэнэ. Эб найрамдалай түлөө, колониализм болон шэнэ түхэлэй колониализмда эсэргүү тэмсэлдэ манай бодото союзнигууд бологшо Африкын оронуудтай байгуулhан манай харилсаануудай урагшаа дабшахы шэглэлынь бүхыдөө элеэр харагдана. Гвинейтэй, Сомалитай, Нигеритэй, Конготой (Браззавиль), Танзанитай, Эфиопитой, Малитай, Конготой (Киншаса) болон Африкын бусад гүрэнүүдтэй байгуулhан харилсаануудаа бидэ сэгнэнэбди гэжэ элидхэлшэ мэдүүлээ. Эдэ гүрэнүүдтэй Советскэ Союз дипломатическа харилсаануудые тогтоонхой ба үргэн ехэ харилсаа холбоотой юм.

Бирмэтэй, Камбоджотой, Лаостой, Непалтай, Цейлонтой Советскэ Союзай байгуулhан хани ёhоной харилсаанууд заншалта болонхой. hайн ёhоной харилсаануудые СССР-эй тогтооhон Азиин гүрэнүүдэй тоодо Малайзи ба Сингапурай нэмэжэ орохондо бидэ сэдьхэлээ хананхайбди.

Бүрин хэмжээгээр дипломатическа харилсаануудые бидэнэй тогтооhон Латиин Америкэдэхи гүрэнүүдэй тоо улам олошорно. hүүлэй үедэ Советскэ Союз Колумби ба Перутэй посольствонуудые байгуулалсанхай. СССР-тэй харилсаануудаа гуримшуулха, худалдаа наймаа хүгжөөхэ, соёл культурын түйлалта халан абалсаха, ашатай туhатай харилсаануудые хүгжөөхэ эрмэлзэл Латиин Америкын хэдэ хэдэн бусад оронуудта бүри ехээр үзэгдэнэ. Советскэ Союз өөрынгөө талаhаа урдынхидаал мэтэ энэ түбиин оронуудтай бэе бэедээ ашатай туhатай харилсаа холбоо хүгжөөхөөр бэлэн, тэдээнтэй байгуулhан hайн харилсаануудаа сэгнэдэг юм.

hүүлэй жэлнүүдтэ бэе бэедээ ашатай туhатай совет-канадын харилсаа холбоон экономическа, научно-техническэ болон соёл культурын талаар үргэдхэгдөө, манай оронуудай хоорондо политическэ харилсаануудые байгуулхын тулада hайн үндэhэ hуури табигдаа. Австралитай байгуулhан харилсаануудаа hайжаруулхын тулада тодорхой эрхэ нүхэсэл, арга боломжонууд бии.

Уласхоорондын оршондо оронуудай хоорондоо харилсаха олон түхэл арганууд, тэдэнэй ажал ябуулгын түхэл маяг зохидоор тааралдана гэжэ нүхэр Громыко тэмдэглээ.

ООН-ой үндэhэ hууриин бүри табигдажа байха дайнай үеын сагhаа хойшо Советскэ Союз энэ организацида горитой удха шанар олгодог байгаа, мүнөөшье олгоhоор. Тэрэ хадаа эб найрамдалай аша туhала харюусамаар ашатай туhатай бага бэшэ юумэ хээ. Түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха, колониальна гурим усадхахын түлөө тэмсэхэ, дайгаар добтолхо политикада эсэргүүсэн тэмсэхэ хэрэгтэ зорюулагдаhан Советскэ Союзай болон манай ханинарай оруулhан хэдэ хэдэн дурадхалнуудые абаhан ушар тэрэнэй ажал ябуулгада hайнаар нүлөөлөө.

Теэд Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин ажал ябуулгые сэгнээд байхадаа, энэ организаци эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ даб дээрээ арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэнэгүй гэhэн тобшолол хэлтэй болоно гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ. Томонууд ба орёо шанга асуудалнуудые ООН-ой эрхилхэнь, уставайнгаа ёhоор нарин нягтаар ажал хэрэгээ ябуулханъ, эб найрамдалай хэрэгтэ алба хэхэнь шухала байна. Эдэ бүгэдэ ООН-ой болохоёо байгаа хорин табан жэлэй ойн баярай урда тээ илангаяа шухала болоно.

Советскэ Союзай уласхоорондын байдал бата бэхи гэжэ Верховно Соведэй ендэр дээрэhээ мэдүүлхэ али бүхы үндэhэ баримта бии гэжэ А. А. Громыко элидхэлэйнгээ түгэсхэл дээрэ мэдүүлээ. Эдэ бүгэдэ КПСС-эй ЦК-гай болон тэрэнэй хүтэлбэрилхы гол хүсэн—Политбюрогой ябуулдаг үлэр бүриин түйлай ехэ хүдэлмэриин, Советскэ правительствын, ССР Союзай Верховно Соведэй, тэрэнэй Президиумэй ба комиссинуудай сэхэ шууд аша үрэтэй ажал ябуулгын, совет ниитын организацинууд болон профсоюзуудай эдэбхитэй хүсэлэл оролдолгын аша үрэ мүн. Энэ горитой ехэ, олон янзын хүдэлмэри хадаа социалис интернационализмын гол ёhонуудые бодото байдал дээрэ хэлбэришэгүйгөөр хэрэглэхэ, шадамараар зохилдуулан эрхилхэ, Советскэ Союзай гүрэнэй аша туhые аршалан хамгаалха ябадал хангана бшуу. Манай Коммунис партиин, Советскэ правительствын гадаадын политикые бүхы совет арад нэгэн hаналтайгаар, хэлбэришэгүйгөөр дэмжэдэг. Энэ политикын хүсэнэй, аша үрын эшэ үндэhэниинь энээндэ юм.

Экономикын, эрдэм наукын, техникэ ба соёл культурын талаар, арад зоной hуудал байдал hайжаруулха, социалис демократиие хүгжөөхэ талаар совет арадай амжаhан түйлалтанууд болон Советскэ Союзай өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые саг үргэлжэ бэхижүүлжэ байhан ушар дэлхэйн үйлэ хэрэгүүдтэ үзүүлдэг совет гадаадын политикын нүлөөгэй дэлисэ ба хүсыень дээшэлүүлдэг байха юм. Гадаадын дэлхэйдэ манай социалис гүрэнэй нүлөөлдэг үзэл бодолой хүсэн шэнги, СССР-эй гадаадын политикын горитой ехэ нүлөөлдын хүсые зай дайдашье hуларуулжа шадахагүй. Энэ хадаа арадуудай аша туhада алба хэдэг—энэл аша туhада алба хэдэг, үндэhөөрөө эб найрамдалда дуратай, үндэhөөрөө арюун hайхан уг зорилготой гадаадын политика мүн.

Советскэ Союз дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө эрид шууд, хэлбэришэгүйгөөр тэмсэдэг юм. Тэрэ хадаа арадуудай хоорондохи хани барисаанай политика—ленинскэ гадаадын политика бэелүүлдэг, саашадаашье бэелүүлхэ юм.

(Депутат А. А. Громыкын элидхэл ехэ анхаралтайгаар шагнагдаhан, нэгэнтэ бэшэ альга ташалгаар угтагдаhан байна).

ЛЕНИНЭЙ ОЙН БАЯРТА ЗОРЮУЛАГДАНА

ПАРИЖ. (ТАСС). «Франци — СССР» гэжэ бүлгэмэй 1969—1970 онуудай бүхы ажал ябуулга В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе hайндэрлэхэ тэмдэг доро үнгэрхэ юм гэжэ энэ бүлгэмэй түрүүлэгшын орлогшо Андре Блюмель пресс-конференци дээрэ мэдээсээ. Ассоциациин хүтэлбэрилгэ Ленинэй ойн баяртай холбоотой хэмжээ ябуулгануудай түсэб зохёон байгуулха Ролан Леруа түрүүтэй тусхай комисси томилоо гээд А. Блюмель тэмдэглэбэ. Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэ Ленин тухай, хилын саана ажал ябуулха үедөө Владимир Ильичэй Францидахи ажабайдал тухай лекцинүүдые уншаха, выставкэнүүдые эмхидхэхэ, хэдэ хэдэн үйлсэнүүд болон талмайнуудта Ленинэй нэрэ олгохо гэхэ мэтэ хэмжээнүүд хараалагдаа.

США-да ажалгүйшүүл олошорно

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Тусхай мэдээнэй ёhоор, США-да июнь hарада 3, 4 миллион ажалгүй хүнүүд тоологдожо байгаа. Энэнь үнгэрэгшэ hаратай жэшэбэл, 1,1 миллион хүнөөр олон гээшэ. Негр ажалшадай болон бусад бага яhатанай түлөөлэгшэдэй дунда ажалгүйшүүлэй хэмжээн илангаяа ехэ. Тэдэнэй арбан дүрбэдэхи хүн бүхэниинь ажалгүй юм.

Вьетнамай асуудалаар Парижда болодог зүблөөн дээрэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Вьетнамай асуудалаар болодог дүрбэн талын хабаадалгатай зүблөөнэй ээлжээтэ 25-дахи пленарна заседани Уласхоорондын конференцинүүдэй байшан соо июлиин 10-да болоо.

Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын делегациие толгойлогшо Нгуен Тхи Бинь заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ Революционно саг зуурын правительство энэ зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэдэг асуудалнуудта хамааран орохогүй, арсаха гэжэ шиидээ гэhэншүү США-гай болон Сайгоной засагаархидай делегадуудай баримтануудые шууд буруушааба.

«Парижэдахи зүблөөнэй урагшатай байха асуудал Америкын Холбоото Штадуудhаа дулдыдаха» гэжэ Нгуен Тхи Бинь үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

«Дайе болюулха тушаа үгээ ойлголсоhон шиидхэбэри абахаар Холбоото Штадуудай эрмэлзэдэг байhан» тухай США-гай делегациие толгойлогшо Г. К. Лодж дахинаа хэлэбэ. Гэбэшье Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын Урда Вьетнамай асуудалые политическэ ёhоор шиидхэхэ арбан пунктнууд соо дурдагдаhан программые үндэhэн болгожо абахаhаа тэрэ арсаа.

Арад зониие мэхэлхэ оролдолго

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Вьетнам арадта эсэргүү Вашингтоной ээрхэг түримхэй добтолгодо хабаадаhан 814 американ солдадай Урда Вьетнамhаа ерэhэнтэй дашарамдуулан, США-гай буржуазна хэблэл яhала ехэ шууяа татаа.

ВВС-эй бааза — Маккордо (Вашингтон штат) болоhон сэрэгшэдтэй уулзалга тухай газетэнүүд болон информационно агентствэнүүд гоёор бэшэжэ, Урда Вьетнамда алба хэдэг американ сэрэгэй тооё 25 мянган хүнөөр хорооохо гэhэн президент Никсонэй түсэб Азиин зүүн-урда зүгтэхи сэрэгэй хёмороое түргэнөөр шиидхэхэдэ нүлөөлхэ США-гай «эб найрамдалай үүсхэл» болоно гэжэ тайлбарилна.

Энэ хэмжээе али болохо аргаар магтаха, hайрхаха ушар хүн зониие мэхэлхэ гэhэн зорилготой байhаниинь эли ааб даа. Вьетнамай газар дээрэ харата муухай аашаяа үргэлжэлүүлжэ байhан 540 мянган американ сэрэгшэдые hанаха болоо hаа. Урда Вьетнамhаа 814 солдат гаргаха гэhэн хэмжээнь далайда дуhалай шэнээн нэмэри гэhэншүү болоно.

…-гэй ПРАЖСКА ЭМХИИН ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН

(ТАСС). Энэ hаяхан боло- -гэй Пражска городской суглаанда хабаадагшад ба хүдэлмэришэнэй парти- уласхоорондын Московско дүнгүүдые зүбшэн хэлсэбэ.

эй бүхы районуудhаа ерэ- үлүүтэй партийна эдэб- суглаанда хабаадалсаба. Тэдэ- хабаадаhан КПЧ-гэй гэшүүн, КПЧ-гэй ЦК-гай гэшүүн В. Билягай . Зүблөөн дээрэ үнэн политика бэелүүлhэн, бодото демократическа оршон байдал хангаhан тула КПСС-эй делегаци бүгэдын зүгhөө хүндэлэлдэ хүртөө гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Эдэ үгэнүүдынь суглаанда хабаадагшад альга ташалгаар угтажа, «СССР мандаха болтогой!» гэhэн баярай хашхаралдаан зэдэлээ.

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, Чешскэ областьнуудта партийна хүдэлмэри эрхилхэ талаар КПЧ-гэй ЦК-гай бюрогой түрүүлэгшэ Л. Штроугал партийна эдэбхитэдэй урда тээ хэлээ. Тэрэ Пражска партийна эмхиин шухала зорилгонууд, КПЧ-гэй ЦК-гай майн пленумэй шиидхэбэринүүд тухай хэлээ.

Суглаарагшадай альга ташалгаар дэмжэгдэн, тэрэ иигэжэ мэдүүлбэ: «Чехословакида элдэб янзын ревизионис туршалгануудые хэдэг байhан үе саг бусалтагүйгөөр hалаа!» Заводуудта, илангаяа Прагада партийна хүдэлмэри эмхидхэхэ хэрэгтэ гол зорилгомнай шэглүүлэгдэhэн байха ёhотой гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ баталан абтаhан резолюци соо коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын Московско зүблөөнэй шиидхэбэринүүдые бүрин дэмжэжэ байhанаа мэдүүлхэ зуураа Пражска партийна организаци худар национализмын ба Советскэ Союзда эсэргүү ямаршье ябуулгада, баруунай оппортунизмда ба социализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр удаа дараалан тэмсэхээр шууд шиидэнхэй байhаниинь тэмдэглэгдэнэ. КПЧ-гэй ЦК-гай шэнэ хүтэлбэрилгые, КПЧ-гэй ЦК-гай hүүлэй үедэхи пленумэй баталан абаhан политическэ хараа шугамые нэгэн дуугаар дэмжэжэ байhан тухайнь резолюци дотор онсолон тэмдэглэгдээ.

Агаарай дээрмэшэд Замби дээгүүр ниидэнэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Португалиин сэрэгэй самолёдууд Мозамбигhаа ниидэн гараад, Замбиин агаарта добтолон орожо, хэдэ хэдэн тосхон hууринуудые июлиин 9-дэ бомбодоо гэжэ ООН-ой дэргэдэхи Замбиин түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Хилэ дабагша самолёдууд хорин дүрбэн бомбо хаяа. Замбиин хоёр эрхэтэн алуулаа, нэгэ хүн хүндөөр шархатаа.

Португалиин сэрэгэй авиаци Мозамбик болон Урда Родезиин газар дээрэhээ иимэрхүү ниидэлгэнүүдые июниин 25-да, июлиин 3-да хэхэ үедэнь мүн лэ олон хүнүүд алуулhан байгаа гэжэ Замбиин түлөөлэгшэ hануулба.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

□ *„Игорь тайжа"* Зэдэдэ буулгагдана.
□ Уран шүлэгэй долгин.
□ Арадай аман үгын абдарһаа.

ХҮБШЭДЭ БУУҺАН ШУУРГАН

УЯНГА

Хаанаһаа гэнтэ буужа ерэһэн һалхин гээшэб?

Үглөөгүүр хада наран урихаар энеэбхилжэ, малгайншье зэргэ үүлэгүй, баяраар халиһан сэдьхэл мэтэ, сэгээн торгон огторгой дээрэмнай зэнхыжэ, ухибуунэй уйдхаргүй, хонгёо энеэдэн мэтэ хүгжэм зэдэлжэ, дун сагаан хуһан модоной сэл ногоон набшаһадай, уншаһан уран шүлэгэй долгинтой ниилэн, хүнды ехэ хүбшын урагуухан, даруухан симфони ханхинажал ханхинажал байгаа бэлэй. Тэрүү тэрэ хүтэлэй хормойгоор мушхаран гүйһэн хадын түргэн горхонишье наранай элииые нюрган дээрээ тогтоожо, алтан загаһанай олон мянган хашарһаар ялалзажал ябаа һэн. Ойн соорхойдо ургаһан үнгын сэсэгүүд сагаан, улаан, шара толгойнуудаа зүг бүхэн тээшэ гунхалзуулан, нажар сагай даншье богонихоние мартажархёод, шэнэ үдэрэй дуу дуулажа, сур харбаанда сугларһан, гоё һайхан хүбсаһатай, газар газарай абгайнар, абхайнарые һануулан, үглөөнэй хүйтэн шүүдэрые хундага-залаа соогоо халяажархёод, найгалдан найгалдан һуугаа бэлэй.

Шорголзоной бутын хажууда ерэбэб. Лжалша, бэрхэ алаг шорголзонууд айхабтар мэдүү, модо набшаһа зуунхайнууд, бута тээшээ яаран гүйлдэнэ. Татай! Юун болохонь гээшэб? Хадын горхоной хашарһата нюруе шэртэжэ харан гэһээм, оёоргүй мэтэ лүн хара болошоод, уйтайгаар мушхаржал байба. Тугаархан хада уран шүлэг урматайгаар уншажа һууһан дун сагаан хуһамни уруу дуруу болошонхой: нэгэхэншье набшаһаниинь хүдэлнэгүй. Шагнан гэхэдэм, дууша олон шубуудшье абяа шэмээгүй, уйдхарта хүгжэмэй замхаһанай һүүлээрхи шэмээгүй, амигүй байдал тогтобо. Өөдөө харан гэһээм, үнөөхи сэлмэг тэнгэримнай ууртай хара үүлэдээр хүрмэгдэшөө, алтан наран шагааха зааханшье шолоохойгүй, дээрэһээмнай унахаяа байһан үһээ мэтээр үзэгдэбэ.

Бороо орохонь! Хүнды ехэ хүбшэ хооһон гэр мэтэ хон-жэн болошоод, хатар наада хүлеэжэ ядаһан талмай шэнги дуугай.

Бороо орохонь! Дүтэхэнэ, шэнэһэн модоной һалаа дээрэ хэбэртэй, хүхы шубуун мэгдүүгээр пүлшэгэнөөд, дуугүй болошобо.

Хаанашьеб айхабтар ехэ хүсэтэ юумэн хүүешэбэ. Юун гээшэб? Хүүеэн, дүүеэниинь дүтэлжэл ябана. Хараһаар байтарни, хүтэлэй оройн модод шууялдажа, ямаршьеб абарга далида дайрууһан мэтээр найгалдажа эхилбэ.

Абар-табар бороогой хүндэ дуһалнууд уляаһанай хабтагар набша дээрэ тос байса буугаад, набшаһадшье хүлгэшэбэ.

Дуулана гүт? Хүбшэдэ бууһан хүсэтэ һалхинай эшхэрхэдэ, хүнды сээжын оёорһоо хүнхинэн урдаһан хонгёо дуун һанаандам ороодхибо. Шагнана гүш? Хаанашьеб хаалтатай байһанаа табигдаһан дошхон шуурган дүүлин ерэжэ, тайга соогуур самнажа эхилээл!

Бүри хүсэтэйгөөр хүүебэл даа һалхин. Тэнгэриин үндэрые тэмгэ шагааһан шэнэһэн мододшье торгон оройгоороо урга мэтээр нугаржа, хилгааһан хүурай хүбшэргэй мэтээр ханхинажа оробол. Ямаршье сагта мүнхэ ногоон үнгэтэй һуудаг нарһан мододшье һухай улаан бэеэрээ шуурган өөдэ зүдхэжэ, дошхон хүсэндэ дорюун үбсүүгээ сэлинхэй, эрэлхэг сэрэгшын дуу татажа эхилбэл. Бургааһан, хуһан, уляаһан, мойһон барһадшье шууяхаһаа ондоо аргагүй, узуураараа гүрбэжэ, урдын нэгэ дуүе һануулбал.

Гэнтэ юуншьеб нижаганаад, хүбшын нэгэ орбондо түс гэшээ. Тииһээр байтар үшөө нэгэ тээ наяршаба. Ай, зайлуулмар! Үмхиржэ эхилһэн нарһан, шэнэһэн, хуһад хүсэтэ һалхинда тэсэнгүй, орбонгоороо хууран, хадын ташалан руу халишаба. Модод унажал байна. Һалхин хүүежэл байна.

Эхэ түрэл газартаа үндэһээ доогуур бүхөөр, батаар тарааһан, гулда сэбэр бэетэй, шэлдэн хатуу нарһан, шэнэһэд хүсэтэ һалхинда эрэлхэгээр эсэргүүсэн, хүнды хүбшынгөө дуунуудые огсомоор татажал һууна. Тэбэриш хүрэхэгүй бүдүүн бэетэй, наһатаи, хүгшэн нарһан модод һалхинай эшхэрээе тооношьегүй, үлэ-мэдэгхэн найгаад найгаад абана.

Дээхэнүүр, гүйхэнөөр үндэһээ табиһан модод шуурганда диилдээд, унажал унажал байна. Хайрагайшье шэнги. Үмхирһэн хүнхи болошоһон нарһадай хахадаараа шуураад унашахада, хүрин улаан тооһон үрхирэн хиидэшэнэ.

Хүдэр, ута шэнэһэд, нарһад хүсэтэ һалхинда дуугаа дуулан, найгажал найгажал һууна. Хүүе, шууя, һалхин! Шинии асари ехэ хүсэтэйшье һаа, шамтай тэмсэхэ, шамайе булиха хүсэн биил байна даа. Эгээл шинии иигэжэ шууяжа, хүүежэ, эшхэржэ байхада, минии сэдьхэлдэ олон бодолнууд түрэнэ. Ямаршье шуурганда, ямаршье далинда эрэлхэгээр ябажа, шуурган өөдэ зүдхэн, хододоо зоригтой, хододоо бата, хододоо найдалтай, хэлбэришэгүй сэхэ яоаха дуран ятараашье хүрэнэб даа. Үе сагай ехэ шуурганда үмхи модон шэнгеэр хүмэрижэ унашангүй, уужам сээжын дуу дуулан, этигэдэшэгүй зоримгой эрмэлзэлээр сэдьхэлээ халяажа, үндэр өөдэ зорихо хүсэл зүрхэн соом ятараашьеб орьёлноб даа! Түрэл газар руугаа үндэһээ батаар шаажа, эхэ нютагай хүрьһые найдамтайгаар гэшхэн ябаха дуран хүрэнэ.

Г. ДАШАВЫЛОВ.

Түрэл нютагай карта шэнжэлжэ һуухада...
Ф. СОРОКИНОЙ фотоэтюд.

РЕПОРТАЖ

ЗЭДЫН ТАЛАДА КИНО БУУЛГАГДАН[А]

Ородой агууехэ композитор А. П. Бородинай оперын удхаар зохёогдоһон «Игорь тайжа» гэжэ үргэн формадтай, үнгэтэ фильм Борьёо тосхон шадар буулгагдажа эхилбэ. Энээниие Ленинградай кинорежиссёр, «Евгений Онегин», «Елбэрэй хатан», «Крепостной актриса» болон бусад фильмүүдые табиһан Роман Тихомиров хүтэлбэрилнэ.

...Сэрэг тулалдаанай сценэнүүдтэ хабаадаха 700 хүнэй хубсаһа хунар, зэр зэмсэг, мүн реквизит, шэмэглэл гэхэ мэтэнүүд арбан хоёр вагонуудта ашагдан асарагдаба. Мүн эндэ хорин автомашина, мянгаад адуу мал, самолёт гэхэ мэтэнүүд байлгагдана. Кино буулгалгада туһалха хүнүүдынь табяад хүн тоологдоно. Фильм доторой гансахан лэ половецкэ хубиие буулган харуулхын тула иимэ олон янзын юумэнүүд хэрэглэгдэхэнь.

Белое нуурай эрьедэ половецүүдэй хорин хоёр эшэгы гэр татагданхай. Эдэ Монголһоо асарагдажа, тэндэхи уран шадабаритан Бадархын Дугарсүрэн, Гэрэлын Сандагочир гэгшэдэй хүтэлбэри доро бодхоогдоо. Тэрэ шадарнь Игорь тайжа болон Кончак хаанай сэрэгүүдэй хоорондохи байлдаан, тулалдаан, Игорие плендэ абалга, Кончагай илалтын хүндэлэлдэ половецүүдэй хэһэн хатар наадан харуулан буулгагдаха юм.

Үглөөнэй 4 часта дуушад зүжэгшэдые ашаһан табан автобус болон хүнгэн машина Дэрэстэйн голые шэглэн гараба. Тэдэнтэй мүн режиссёрнууд, костюмернууд, гримернүүд, дублёрнууд ябалсана.

Багахан сагай үнгэрһэн хойно бидэнэй хүрэжэ ошоходо, тэндэ гэрэлтүүлэгшэд, хүдэлмэришэд болон ахалагша оператор Александр Чирков болон бусад бээ зэһэнхэй, угтажа байба.

Автобусуудай нэгэн соо актёрнууд бэеэ бэлдэжэ эхилнэ. Актриса Инветта Моргоева костюм үмдүүлдэг Станислава Петровагай туһаламжаар дангина һайхан Кончаковнагай түхэлтэй болошоно, харин Борис Токарев князиин хүбүүн Владимир Игоревичэй хубсаһа үмдэнэ. Тэдэнэр һорьмоһо няалгажа, парик углажа, нюураа будахадаа ехэл һониноор үзэгдэнэ...

Урид багахан репетици үнгэргэһэнэй һүүлээр: «Анхарагты! Мотоор хүдэлхэнь! гээд режиссёр-табигшын захиралта үгэхэлөөр, кино буулгагдажа эхилшэнэ. Тиихэдэнь аяар XII-дохи зуун жэлэй, айхабтар хатуу шэрүүн Кончак хаанай үеын ажабайдал, тэмсэл тулалдаан урдамнай элихэнээр харагдана.

Роман Тихомиров сценариин хуудаһануудые яаралтайгаар һэхэжэ, фильмынгээ ямараар буулгагдажа байһые наринаар ажаглана. Жэшээнь, тэндэнь иигээд хэлэгдэнхэй: «Владимир Кончаковнае гар дээрээ тэбэрин абана. Тэдэнэр таалалдана, талын уудамаар алхалалдажа, һарын толон соо тунашана». Экран дээрэхи энэ багахан хэһэг оройдоол хахад минутын туршада харуулагдана. Харин буулгагдажа байхадаа час хахадые эзэлнэ. Хүлэртэрөө шунажа ороһон эдир залуу зүжэгшэд нэгэ сценэеэ хэдэн дахин дабтажа туршанад; нюур шарайгаа хубилгаха, бэеэ яажа абаха тухайдаа режиссёрой захяа заабариие наринаар дүүргэнэд. Теэд XII-дохи зуун жэлэй һарата һүниин нэгэ зураг энэ Борьёогой талада, үглөөнэй зургаан часта абтаа гэжэ кино харагшад хожомоо ойлгохо аал даа? Мүнөө техникэ гээшэ инмэл хүсэтэй, һонин болонхой бшуу.

— Орон доторөө нилээд бэдэрүүл хэжэ, хаража үзэһэнэй һүүлээр фильмынгээ половецкэ хубиие имагтал Буряадай АССР-эй Зэдын аймагта буулгаха гэжэ шиидээ һэмди,— гэжэ РСФСР-эй болон Киргизэй ССР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша, режиссёр-табигша Роман Иринархиевич Тихомиров хөөрэнэ.— Танай эндэхи байгаали аргагүй һайхан байна. Эндэтнай үргэн уужам тала, үндэр шэбхо хадануудшье, ой модон, уһан гол, нуурнуудшье олон. Наранай орохо гараха үедэ аргагүй гоё. Ходо сэлмэгшье. Адуу морид баһа дүүрэн бии. Энэмнай үргэн формадтай, үнгэтэ фильм буулгахада айхабтар шухала бшуу.

Тон һаядаа полевецүүдэй отогто бүреэ хүгжэм зэдэлжэ, Кончак хаанай һайндэр харуулагдаха, эндэ эрхим хатаршад, барилдаашад, гүйгөөшэ моридые унаашад, һур харбаашад, бэлиг шадабаряа элирхэйлхэ юм. Энэ сценэнүүдтэ дүтэ шадарай аймаг болон хотонуудтахи нютаг зон олоороо хабаадаха бэзэ гэжэ найдагдана. Кино буулгажа байһан газарай адрес эли: Джида, совхоз «Боргойский», киногруппа «Князь Игорь».

Фильм доторой гол рольнуудые гүйсэдхэхэ хүнүүд: Москвадахи Таганкын театрай суута зүжэгшэ Борис Хмельницкий (Игорь тайжа болохо юм), Хойто-Осетиин АССР-эй арадай артистнууд Бибо Ватаев (Кончак хаан), Маербек Икаев (Гзак хаан) болон бусад Москва, Орджоникидзе хотонуудһаа һаяхан ниидэжэ ерэбэд. Тэдэнэр олохон кинонуудта буулгагдаһан, ехэхэн дүй дүршэлтэй, бэлигтэй зүжэгшэд.

Тэдэнһээ гадна Нелли Пшённая (Ярославна), Мустафа Ахунбаев (Овлур), Александр Сластин (Князь Галицкий), Михаил Сидоркин (Скула), Петр Меркурьев ([...] шэд бэлэн байнад.

Тэрэшэлэн ахалагша [...] ша Василий Зачиняев, Анатолий Федченко, [...] ректор Семён Голощёкин [...] лөөгүй хүдэлнэд.

Фильм доторой хүгжэ[...] градай С. М. Кировэй [...] оперо, баледэй академичес[...] симфоническа оркестр [...] гүйсэдхэхэ, дуунуудые [...] элитэ солистнууд Тамара [...] на (Ярославна), Ирина [...] (Кончаковна), Владимир [...] (Игорь), Вергилиус Норей[...] мир), Валерий Малышев ([...] Евгений Нестеренко (Кон[...] дуулаха юм.

Эдээнэй фонограммые [...] тор Григорий Эльберт [...]

Половецүүдэй отогтой [...] хан хатар наадануудые [...] оперо, баледэй академичес[...] градай С. М. Кировэй [...] оперо, баледэй академичес[...] нуудай артистнууд гүйсэ[...]

Буряад орондо дурсагда[...] мые буулгаха хүдэлмэри [...] һара хүрэтэр үргэлжэлхэ. [...] ран дээрэ В. И. Ленинэй [...] 100 жэлэй ойдо гаргагдаха [...]

В. НИМ[...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (наада таладань): Кончак хаан—артист Б. Ватаев.

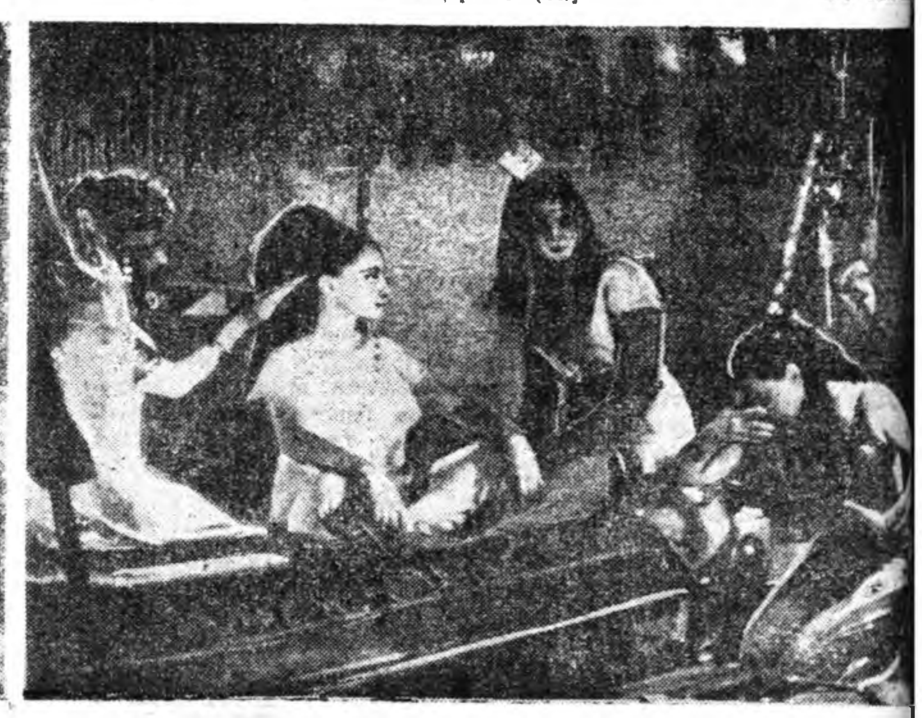

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кончак хаанай басаган—артистка И. Мо[...]
В. ВОЛКОНСКИИН ф[...]

Ц-Д. ХАМАЕВ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

Ухибүүн шэнги хүхихэ
ећотойш —
Уйдаал һаа даа хэлээрэйш.
Хэзээ нэгэтэ төөрижэ
бололтойш —
Хэлээшэл үгыем һанаарайш.
Гараһан түрэһэн газараа
дурсан,
Галуун шубууншье ганганадаг
юм.
Үдэжэ наадаһан нүхэрөө
үгылэн,
Үбгэн наһатаншье гажардаг юм.
Уйдаал һаа даа хэлээрэйш —
Уһатанги нюдыш сэлмээхэл
байхаб.
Хэлээшэл үгыем һанаарайш —
Хэзээдэ хүсэ оруулхал байхаб.

* * *

Саһан хайлана, саһан.
Саб сагаахан саһан.
Гэрэй оройһоо һайлана,
Гэдэһэн хүнгэрэг хүйлэнэ.
Һайлана, хайлана саһан.
Һайрамай уһан тогтоно.
Уярна, дуулана зүрхэн,
Ууган хабараа угтана.
Саһан хайлана, саһан.
Сагаалган болоходол ни[...]
Наран шарана, наран.
Нагсам газаа игаана.

* * *

Дуб дуугай ябахада,
Дуратай улад байдаг байн.
Шууяа татажа ябахада,
Шүтэдэг зарим байдаг байн.
Хүн зоной далай соо
Хөөһэн шэнги урдаашад
Хүйтэн мүртэ дуратай байн,
Хүйхэр ябадал дэмжэдэг байн.
Сэлгеэ баян таладаа
Сэсэг боложо һалбархада,
Зохидшоон, гэлын гэтэшоод,
Зогсодог зон биил байн.

ОНТОХОН

ХУЛГАЙША ЛАМАНАР

Нэгэ шулуун агы соо хоёр ламанар ажаһуудаг, бурханай ном уншадаг байбад ха.

Нэгэ ламань наһа бараһан хүнүүдэй «хойто наһанайнь» буян, түрэл тухай уншалга хэдэг, нүгөөдэнь элдэб «баршад усадхажа», заһал хэдэг, шоо табижа, үзэл үзэдэг байба.

Нэгэтэ тэдэ хоёр ламанар эдижэ хоолоор дутажа, үлэн хооһон болоходоо, дүтэ һуудаг нэгэ айлай тарган байтаһан хони хулгайлжархиба ха.

Хойто үдэрынь хониёо хулгайда абтаһан айлай эзэн тэдэ хоёр ламада ерэжэ, тэдэниие гэртээ залажа абаашаад, хулгайн харюулга-арга заһал хүүлэбэ.

Нэгэ ламань сэржэм үргэжэ, номоо уншажа һуутараа, тэрэ айлайнгаа шагаабаряар шагаасагаан:

— Гэлэн хубараг, ошол даа, гэргэмнай нэгэ лама заларжа оробо. Тэрээнтэй хөөрэлдөөд ерэлши, — гэжэ нүхэртөө хэлэбэ.

Хоёрдохи ламын гэртээ ерэхэдэнь, агы соонь томо хара нохой ерошоод, хулгайлһан хониной мяхые далһаань эхилээд усадань хүрэтэр эдижэ байба ха. Хара бууһан лама томо модо шүүрэн абажа, тэрэ нохойн гангинаса шиидамдаад, намнажархиба.

Тэрэнэй мүнөөхи айлдаа бусажа ерэхэдэнь, уншалга хэжэ байһан ламань:

— Гэртэмнай ямар гэгээн лама заларааб?—гэжэ һураба ха.

— Гэбшэ ламхай залараад, жабша шүхэр уншажа, хундаган сагаандаа хүрэжэ байгаал?—гэжэ тэрэ харюусаба.

— Гэбшэ ламхайда юу үргөөбши?—гэжэ уншалга хэжэ байһан ламань асууба.

— Нэгэ ута тэнзэ үргөөб,—гэбэ ерэгшэ ламань.

— Тиихэдэш ламхай юу үгөөб?—гэбэ уншалга хэжэ байһан ламань.

— Нэгэ адха гүгэл хайрлаа.

— Тиигээд хайшаа залараа б?

— Зүүн хойто зүг барин, аающ—ууюу татаһаар заларшанал һэн,—гэбэ ерэгшэ ламань.

Хониёо хулгайда абтаһан гэрэй эзэн тэдэ хоёрой хөөрө[...] лэнгеэр шагнашоод байба [...]

Уншалга хэжэ байһан [...] шоо табижа:

— Баруун хойто зүг[...] эрэ эхэнэр хоёр ерэжэ, ба[...] хонииетнай хулгайлаа юм[...] —гэжэ айладхаба.

Хоёр ламын гаража ош[...] адли хониёо хулгайда а[...] хүн тэдэнэй хойноһоо ерэ[...] сооһоонь өөрынгөө хонин[...] оложорхибо.

Тиигэжэ хулгай хэһэн х[...] мын мэхэ гохонь элирээ һэ[...]

В. БАДМАЕ[...]
бэшэжэ аб[...]
Захааминай Утаата ни[...]

ФУТБОЛ

ВАДИМ ТИТОВ—УУЛЗАЛГЫН БААТАР

Мастернуудай «А» классай командануудай хоорондо арбан гурбадахи уулзалга уржадэр болобо. Энэ уулзалгада Сибиринин ба Алас-Дурна зүгэй бүхы командануудай хабаадаһан байна. Энэ үдэр Барнаулай «Динамо» командын футболистнууд ээлжээтэ наадаяа үнгэргэхэеэ Улаан-Үдэ ерэһэн байгаа.

Барнаулай футболистнуудые улаан-үдынхид һайса мэдэхэ юм. 1958 онһоо хойшо манайхид айлшадтаяа футбол наадалгаар танилсаһан байха. Зүгөөр энэ хугасаа соо уулзахадаа, «Динамын» футболистнууд улаан-үдынхидые ехэнхидээ булидаг байһан. Харин энэ жэлдэ айлшаднай бирагүйгөөр наадана гэжэ хэлэлтэй. Уржадэрэй уулзалгын урда тээ барнаулайхид зоно соогоо 10-дахи һуури эзэлжэ ябаа.

Нээрээшье тиимэрхүү гээшэ ха. Уржадэрэй наадана й эхилэмсээр айлшад сухаринагүй добтолго дээрэ дээрэһээнь хэжэ ороо. «Сэлэнгын» вратарь Вадим Титов, хамгаалагшад воротагаа хёрхоор хамгаалха баатай болоно. Талмайн эзэд хамгаалхы шэнжэтэй наада эмхидхэбэ. Зүгөөр тэдэнэр наадаяа мүртэйгөөр эмхидхэжэ ядалсана. Тиигэһээр байтараа «Сэлэнгын» футболистнар эршэтэйгээр добтолжо захалба. Иимэ нэгэ добтолгын үедэ, уулзалгын хорин гурбадахи минутада Анатолий Михнов түрүүшын бүмбэгэ воротагай хажуудаханаһаа сохижо оруулжархёо, 1:0. Талмайн эзэд урмашанхай, стадионшье хүүежэ мэдэнэ. Харин айлшаднай урмаа огто хухараагүй яажашье һаань шүүтдэхэгүй гэжэ оролдоод, баһал шангаар добтолжо эхилнэ. Тиигэжэ талмайн углууһаа бүмбэгэ сохихо эрхэтэй болобо. «Сэлэнгын» хамгаалагша Владимир Дыльков углууһаа айлшадай сохиһон энэ бүмбэгые воротагайнгаа хажууда гараараа дайражархиба. Айлшаднай 11 метрэй зайһаа ялын бүмбэгэ сохихо эрхэтэй болоо бшуу даа. Хайшан гэхэб, наададанай гурим иимэ ха юм. Гүйжэ ерэһэн судья 11 метрэй [...] дээрэ бүмбэгые өөрөө таб[...] ба. Улаан-үдынхидэй врат[...] дим Титов воротагайнгаа [...] хын тулгануудые халта хар[...] тэг дундань һүрэхэеэ байһа[...] гэй шэнги бүмбэгэ тээш[...] харана.

Энэ үедэ хүн зоноор дү[...] дион амилхаяа болиһон шэ[...] шэмээгүй. Холын поезд[...] гайлха, үшөө стадион дээг[...] раасгайн шууялдаха абяа[...] нээр дуулдажа байгаа һэн. [...] домо секунданууд. Гансал [...] Вадим Титовто.

Айлшадай футболист то[...] янзаар бүмбэгэдэ дүтэлжэ[...] шанга гэдэгээр үдьхэл[...] Вадим Титов энэ бүмбэг[...] тахатаяа сасуу воротагай [...] тээгүүр ябуулжархёо. Иигэ[...] мандаяа абараа. Стадион[...] юумэнэй тэһэршэһэндэл гэ[...] шоо, дурладаг вратаряа [...] альга ташалгаар ёһолон ху[...]

Уулзалгын хоёрдохи [...] ехэшье хубилалта болоогүй [...] лэнгын» добтологшо Юрий [...] цевэй орондо Владимир Б[...] наадаа. Барнаулайхид ха[...] гэжэ һаань тэнсэжэ һалах[...] ехэтэ оролдоо. Тээд [...] үрэ гараагүй. Иигэжэ наад[...] тоотойгоор дүүрээ һэн.

— Вадим Титов — мо[...] уулзалгын баатар—гэлэн ү[...] наадана й һүүлээршье зам[...]

Энэ наадана й һүүлээр [...] Үдын «Сэлэнгэ» турнирай [...] цада хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Удаадахи уулзалга июлиин [...] болохо. Тэрэ үдэр Свердло[...] «Калининец» команда м[...] айлшалха.

С. БАДМА[...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: наадана[...]
Л. ХАНДУРОВАЙ ф[...]

БОЛОҺОН УШАР

ХЭНЭЙ БУУ ҺҮРЭБЭБ?..

Нэгэ ангуушан хоёр хүбүүдээрээ агнахаяа гарабад ха. Түрүүшын хирмаг сайнанай үзэгдөөд байһан үе байгаа. Ой тайгада агнажа яоахада айл гэр байха бэшэ ха юм. Оройтоһон лэ газартаа түүдэгшэ носоожо хонодог ушар ангуушадай ой хүбшын гурим, байдал шуу.

Гурбан ангуушан орой болоходо, хонохо газараа бэдэржэ, һалхи шуурганһаа халхабша болодог хабсагайн жалга соо бүдүүн нүүлын узуурта гал аһаагаад, бабирхайтай модо суглуулжа, нүүлэдэ аһаһан гал дээрээ һайсахан обоолоод, эдеэлээд унтабад ха. Хэдышье саг ошоо юм, гэнтэ буучуудай дээрэ дээрэһээ һүрэхэнь дуулдаад, эсэгэнь һуга харайн бодоод:

— Хүбүүд, бодогты! Хүнэй хүбүүд буудажал, олзо гээшые унагаажал байха, минии хүбүүд унтажал хэбтэхэ,—гээд һүүхирхэдэнь, хүбүүдынь түрүүшын буугай дуунаар бодонхой:

— Аба, хүнэй хүбүүд буудана гүйл даа, харин бидэнэй өөһэдымнай буунууд буудажал байна ха юм,—гээд, эсэгынгээ хажууда ерэжэ һуушаба ха. Абань гайхажа:

— Үгы юрэдөө, яагаа гэнэш? Бидэнэй буугаар хэн, ямар хүн буудаха, агнаха болобо гээшэб? —гэбэ. Ехэ хүбүүниинь эльгэ хатажа энеэгээд:

— Аба! үдэшэ гал түлиһэн нүүлынгээ узүүртэ буунуудаа түшүүлээд орхёо хамнайбди, нүүлын узуурта түлиһэн галнай бүхэли һүниндөө носоходоо, [...]мотой буунуудна й шатажа, һүрөө ха юм,— гэбэ.

Абань буунуудайнгаа гал соо хэбтэхые ошожо хараад:

— Зай, иихэдээ агнуурнай дүүрэбэ ха юм даа, носожо байһан нүүлэдэ буунуудаа орхиходоо, түлиһэн галлаи энэ хүрэтэр нүүлээ дамжаад носожо ерэхэ гэжэ хэнэймнайшье толгойдо ороогүй, эшхэбтэр юумэ болобо. мүнөө түргэн хария гэртээ,—гээд, энэ тэрэ юумэеэ эблүүлжэ, сугдуулжа эхилээ һэн ха.

Н. НАМСАРАЕВ.

„ПРАВДА БУРЯТИИ" МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнууд. «Үбһэ хуряалгын харюусалгатай хаһа оробо» гэһэн материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: СССР-эй Верховно Соведэй материалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда: СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Субботний огонёк». Хилын саанаһаа мэдээсэл. В. Зоркиной фоторепортаж.

Редак[тор]
Ц. Ц. ЦИБУДЕ[ЕВ]

Гор. Улан-Удэ. типог[рафия] Управления по печати при С[овете] Министров БурАССР.
Н-04609. Зак. № 69[...]